

***TERVEYDENHUOLLON AMMATINHARJOITTA-
MISTYÖRYHMÄN MUISTIO***

2000:10

**TERVEYDENHUOLLON AMMATINHARJOITTAMISTYÖRYHMÄN
MUISTIO**

KUVAILELEHTI

Julkaisija

Sosiaali- ja terveysministeriö

Julkaisun päivämäärä

21.6.2000

Tekijät

Marja-Liisa Partanen (pj)
Ritva Väistö (siht.)
Harri Lehtonen (siht.)
Jouko Hämäläinen (siht.)

Julkaisun laji

Työryhmämuistio

Toimeksiantaja

Sosiaali- ja terveysministeriö

Toimielimen asettamispvm

9.2.2000

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)

Terveydenhuollon ammatinharjoittamistyöryhmän muistio

Promemoria av arbetsgruppen för yrkesutövning inom hälso- och sjukvården

Julkaisun osat

Tiivistelmä

Työryhmän tehtävänä oli:

- 1) selvittää terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön kiireelliset muutostarpeet,
- 2) tehdä selvityksen perusteella ehdotus terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi; ja
- 3) selvittää terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstön valvontaa ja yksityisen terveydenhuollon lupahallintoa koskevat toimivaltakysymykset Ahvenanmaan maakuntahallituksen, Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja ao. lääninhallituksen välillä.

Työryhmä on tehnyt hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain muuttamisesta sekä ehdotukset terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan asetuksen ja terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen muuttamisesta.

Samalla kun terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaa varten oleva terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin tekninen ylläpito siirretään Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta (Stakes) Terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen työryhmä ehdottaa keskusrekisterin tietosisältöä tarkistettavaksi julkisuuslainsäädännön, perusoikeusuudistuksen ja henkilötietolain mukaisesti. Edellä mainituin perustein työryhmä ehdottaa myös tietojen luovuttamista terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä koskevan säännöksen siirtämistä asetustasolta lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä.

Kansainvälisen käytännön mukaisesti työryhmä on ehdottanut erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudet myönnettäviksi hakemuksesta.

Työryhmä ehdottaa myös eräitä terveydenhuollon ammatinimikkeitä tarkistettavaksi sekä terveydenhuollon ammatinharjoittamisen turvaamistoimenpiteitä täsmennettäväksi ja vahvistettaviksi. Lisäksi työryhmä on tehnyt eräitä pienempiä tarkistusehdotuksia edellä mainittuun lainsäädäntöön.

Työryhmä on tehnyt ehdotukset eräistä jatkotoimenpiteistä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön tarkistamiseen liittyen sekä ehdottanut sopimusasetuksen antamista terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstön valvontaa ja yksityisen terveydenhuollon lupahallintoa koskevissa toimivaltakysymyksissä Ahvenanmaan osalta.

Avainsana: (asiasanat)

Terveydenhuolto, ammatinharjoittaminen, ammattihenkilö, keskusrekisteri, valvonta

Muut tiedot

Sarjan nimi ja numero

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita
2000:10

ISSN

1237-0606

ISBN

952-00-0829-2

Kokonaissivumäärä

45

Kieli

suomi

Hinta

54,-

Luottamuksellisuus

Julkinen

Jakaja

Sosiaali- ja terveysministeriö,
sosiaali- ja terveyspalveluosasto
Toimistosihteri Riitta Talvisto, puh. 160 4315

Kustantaja

Sosiaali- ja terveysministeriö

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 9.2.2000 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin

- 1) selvittää terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön kiireelliset muutostarpeet,
- 2) tehdä selvityksen perusteella ehdotus terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi ja

II

- 3) selvittää terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstön valvontaa ja yksityisen terveydenhuollon lupahallintoa koskevat toimivaltakysymykset Ahvenanmaan maakuntahallituksen, Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja ao. lääninhallituksen välillä.

Työryhmä otti nimekseen Terveydenhuollon ammatinharjoittamistyöryhmä. Työryhmän määräaika asetettiin huhtikuun 2000 loppuun. Määräaika jatkettiin 31.5.2000 saakka.

Työryhmän puheenjohtajana toimi hallitusneuvos Marja-Liisa **Partanen** sosiaali- ja terveysministeriöstä. Jäseninä olivat neuvotteleva virkamies Sakari **Lankinen** sosiaali- ja terveysministeriöstä, opetusneuvos Terttu **Jääskeläinen** ja ylitarkastaja Marja-Liisa **Niemi** opetusministeriöstä, ylijohdaja Eila **Uotila** ja apulaisjohtaja Tarja **Holi** Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta, lääninlääkäri Aki **Lindén** Länsi-Suomen lääninhallituksesta, maakuntalääkäri Birger **Sandell** Ahvenanmaan maakuntahallituksesta ja neuvotteleva lakimies Synnöve **Amberla** Suomen Kuntaliitosta. Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina olivat ylitarkastaja Maire **Kolimaa** sosiaali- ja terveysministeriöstä ja erityisasiantuntija Jannika **Enegren-Åberg** oikeusministeriöstä. Työryhmän sihteereinä toimivat ylitarkastaja Ritva **Väistö** sosiaali- ja terveysministeriöstä, lakimies Harri **Lehtonen** Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta ja lakimies Jouko **Hämäläinen** Suomen Kuntaliitosta.

Työryhmä kuuli seuraavia asiantuntijoita: korkeakouluneuvos Leena **Pirilä** opetusministeriöstä, suunnittelija Riitta **Tuomi** sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallintoneuvos Pirkko **Ignatius** korkeimmasta hallinto-oikeudesta, hallinto-oikeustuomari Marjatta **Mäenpää** Helsingin hallinto-oikeudesta ja puheenjohtaja Juhani **Kaivola** potilasvahinkolautakunnasta.

Työryhmä suoritti toimeksiannossa mainitut selvitykset ja teki hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain muuttamisesta sekä ehdotukset terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan asetuksen ja terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen muuttamisesta. Työryhmä teki ehdotukset eräistä jatkotoimenpiteistä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön tarkistamiseen liittyen. Työryhmä ehdotti lisäksi sopimusasetuksen antamista terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstön valvontaa ja yksityisen terveydenhuollon lupahallintoa koskevissa toimivaltakysymyksissä Ahvenanmaan osalta. Työryhmän muistioon sisältyy opetusministeriön edustajien eriävä mielipide.

Saatuaan tehtävänsä suoritetuksi työryhmä jättää sosiaali- ja terveysministeriölle kunnioittavasti

III

muistionsa.

Helsingissä 21 päivänä kesäkuuta 2000

Marja-Liisa Partanen

Sakari Lankinen

Terttu Jääskeläinen

Marja-Liisa Niemi

Eila Uotila

Tarja Holi

Aki Lindén

Birger Sandell

Synnöve Amberla

Maire Kolimaa

Jannika Enegren-Åberg

Ritva Väistö

Harri Lehtonen

Jouko Hämäläinen

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	1
2.	LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI TERVEYDENHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA	3
2.1.	Esityksen pääasiallinen sisältö	3
2.2.	Yleisperustelut	3
2.2.1.	Nykytila ja ehdotetut muutokset	3
2.2.2.	Esityksen taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin kohdistuvat vaikutukset	5
2.2.3.	Kansainvälinen vertailu	5
2.2.4.	Asian valmistelu	7
2.2.5.	Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	7
2.3.	Yksityiskohtaiset perustelut	8
2.4.	Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta	15
2.5.	Rinnakkaisteksti	19
3.	ASETUSEHDOTUKSET	27
3.1.	Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta	27
3.2.	Asetus terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen muuttamisesta	31
4.	EHDOTUKSET JATKOTOIMENPITEIKSI	34
4.1.	Sopimusasetuksen antaminen Ahvenanmaan osalta	34
4.2.	Muutoksenhaku	34
4.3.	Ammatinharjoittamisen, valvonnan ja koulutuksen yhteensovittamistarpeet	34
4.3.1.	Yleistä	34
4.3.2.	Psykoterapiakoulutus	36
4.4.	Ammattihenkilöstön ammattitaitokysymykset	37
4.5.	Arvonlisäverojärjestelmään liittyvät kysymykset	38

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Jakelussa mainituille

TERVEYDENHUOLLON AMMATINHARJOITTAMISTYÖRYHMÄN MUISTIO

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoanne oheisesta Terveystenhuollon ammatinharjoittamistytöryhmän muistiosta (työryhmämuistio 2000:10, STM). Yliopistoja pyydetään kokoamaan kannanotot niiltä alueilta, joita työryhmän ehdotukset koskevat. Suomen Kuntaliittoa pyydetään hankkimaan lausunto joiltakin valitsemiltaan erityyppisiltä terveyskeskuksilta. Lisäkappaleita muistiosta on tarvittaessa saatavissa ministeriöstä puh. 09 - 160 4315/Riitta Talvasto.

Lausunnot pyydetään ystävällisesti toimittamaan 14.8.2000 mennessä sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon, osoite PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO.

Osastopäällikön sijainen,
hallitusneuvos

Pekka Järvinen

Hallitusneuvos

Marja-Liisa Partanen

LIITE Työryhmän muistio

JAKELU Oikeusministeriö
 Valtiovarainministeriö
 Opetusministeriö
 Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, valmiusyksikkö
 Terveystieteiden tutkimuskeskus
 Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus
 Opetushallitus
 Kansaneläkelaitos
 Lääkärinhallitukset
 Terveystieteiden tutkimuskeskusten neuvottelukunta
 Potilasvahinkolautakunta
 Tietosuojavaltuutettu
 Helsingin yliopisto
 Turun yliopisto
 Tampereen yliopisto
 Oulun yliopisto
 Kuopion yliopisto
 Joensuun yliopisto
 Åbo Akademi
 Ammattikorkeakoulut
 Sairaanhoidon yksiköt
 Ahvenanmaan maakuntahallitus
 Suomen Kuntaliitto
 Kunnallinen työmarkkinalaitos
 Suomen Lääkäriliitto
 Suomen Hammaslääkäriliitto
 Tehy ry
 Suomen apteekkariliitto
 Suomen Sairaanhoidajaliitto
 Suomen lähi- ja perushoitajaliitto
 Suomen silmäoptikkojen liitto ry
 Suomen jalkojenhoitajain ja jalkaterapeuttien liitto
 Suomen Psykiatriyhdistys
 Suomen Psykologiliitto ry
 Suomen Psykoanalyttinen yhdistys
 Kognitiivisen psykoterapian yhdistys ry
 Therapie -säätiö
 Suomen Ryhmäpsykoterapia ry
 Suomen Mielenterveysseura ry / Perheterapiakoulutus

TIEDOKSI Peruspalveluministeri Soininvaara
 Kansliapäällikkö Lehto
 Erityisavustaja Kausto

1. JOHDANTO

Voimassa oleva terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva lainsäädäntö on vuodelta 1994. Pääosin lainsäädännön myönteisistä kokemuksista huolimatta on tullut esille eräitä sellaisia esimerkiksi terveydenhuollon ammattinimikkeiden määrään ja rekisteröintiin, koulutusjärjestelmän muutoksiin, kansainvälistymiseen sekä ammattihenkilöiden ohjaukseen ja valvontaan liittyviä ongelmakohtia, jotka edellyttävät ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön eräiden yksityiskohtien pikaista tarkistamista.

Terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain tarkistamistarpeista johtuen terveydenhuollon oikeusturvakeskus on tehnyt 30.6.1999 sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle esityksen kysymyksessä olevan lain muuttamisesta. Lainsäädännön tarkistamiseksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle on tehty myös eräitä muita aloitteita.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä tehtiin vuoden 1999 loppupuolella kysymyksessä olevan lainsäädännön kansainvälinen vertailu (Selvityksiä 1999:12, STM) kotimaisen ammattihenkilölainsäädännön tarkempaa arviointia ja kehittämistä varten. Vertailumaina olivat Suomen ohella Ruotsi, Norja, Tanska, Islanti, Hollanti ja Iso-Britannia. Selvitys sisältää muun muassa kuvauksen Suomen terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevasta lainsäädännöstä, ammattiharjoittamiseen liittyvästä EY-lainsäädännöstä, voimassa olevan ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön ongelmakohtista, muiden vertailumaiden ammatinharjoittamislainsäädännöstä sekä vertailun suomalaisen ja ulkomaisen terveydenhuollon ammatinharjoittamislainsäädännön välillä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä säädetyn lain tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta ja terveystieteiden palvelujen laatua sekä helpottaa ammatillisesti perusteltua terveydenhuollon ammattihenkilöiden yhteistyötä ja tarkoituksenmukaista käyttöä. Yksittäisten hoitomenetelmien käytön tai tiettyjen sairauksien hoidon rajoittaminen tehtäväkohtaisesti yksittäisen ammattihenkilöryhmän yksinoikeudeksi ei ole tarkoituksenmukaista tulevaisuudessa-kaan muun muassa lääketieteen nopean kehityksen vuoksi. Ammattihenkilölaissa omaksutun periaatteen mukaisesti kukin ammattihenkilö voi suorittaa kaikkia sellaisia tehtäviä, joihin hänen koulutustaan, kokemustaan ja ammattitaitoaan voidaan pitää riittävinä. Eri ammattiryhmiin kuuluvien terveydenhuollon ammattihenkilöiden mahdollisuus toimia toistensa tehtävissä koulutussisällöltään samankaltaisissa ammateissa toteuttaisi paremmin voimassa olevan lain tarkoitusta vallitsevaan tilanteeseen nähden. Terveydenhuollon virkoja perustettaessa tulisi siten nykyistä paremmin huomioida mahdollisuus virkanimikkeiden joustavaan määrittelyyn. Samalla työnantajalle annettaisiin paremmat mahdollisuudet palkata työntekijöitä moniammatillisten työyhteisöjen tarpeet huomioon ottaen.

Työryhmä on selvittänyt lainsäädännön tarkistamistarpeita jo mainitun kansainvälisen vertailun ja lainsäädännön muutosesitysten pohjalta. Lainsäädännön muuttamista koskeviin ehdotuksiin on vaikuttanut muun muassa perusoikeus- ja julkisuuslainsäädäntöuudistus sekä uusi henkilötietolaki. Eräs seikka on ollut terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan keskusrekisterin teknisen ylläpidon siirtäminen sosiaali- ja terveystieteiden kehittämiskeskuselta (Stakes) ammattihenkilöiden valvonnasta vastaavalle terveydenhuollon oikeusturva-

keskukselle.

Työryhmä on myös käsitellyt terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstön valvontaa ja yksityisen terveydenhuollon lupahallintoa koskevia toimivaltakysymyksiä Ahvenanmaan osalta.

Työryhmämuistiossa on ehdotettu terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevassa lainsäädännössä muutettavaksi joitakin ammattinimikkeitä. Kuitenkin bioanalyttikko -nimikkeen ja sairaankuljettaja -nimikkeen osalta on tullut esille sellaisia näkökohtia, jotka edellyttävät asian jatko- ja uudelleen arviointia. Lisäksi todetaan, että ammattihenkilöitä koskevassa lainsäädännössä mainittu apuneuvoteknikko -nimikkeen sisältö vastaa apuvälineteknikon koulutusammatin sisältöä. Ensihoidossa on tarkoituksena, että ensihoitajakoulutus tulisi jatkossa täyttämään sairaanhoitajakoulutuksen vähimmäisvaatimukset. Tämän ohella työryhmän työn kuluessa esille tulleet eräät luvussa 4 (Ehdotukset jatkotoimenpiteiksi) kuvatut asiakokonaisuudet ovat sellaisia, jotka niiden merkityksen vuoksi ja ottaen huomioon työryhmän toimeksianto ja sille varattu määräaika, vaativat erikseen tapahtuvaa laajempaa jatkoselvitystä.

2. LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI TERVEYDENHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

2.1. ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitykseen sisältyvät terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin ehdotetut muutokset ovat luonteeltaan pääasiassa teknisiä. Eräisiin säännöksiin ehdotetaan myös sisältöä koskevia muutoksia. Esityksen mukaan erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeuksien myöntämismenettely muutettaisiin vastaamaan kansainvälistä käytäntöä siten, että terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntäisi heille oikeuden harjoittaa ammattiaan hakemuksesta. Hammashuoltajan ammattinimike korvattaisiin suuhygienistin nimikkeellä ja optikon ammattinimikkeen tilalla säädettäisiin optometristin nimikkeestä.

Terveysdenhuollon keskusrekisteriin tallennettavia tietoja ja tietojen luovuttamista koskevat säännökset siirrettäisiin terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetusta asetuksesta lain 5 lukuun, jossa säädettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin tietosisällöstä ja rekisteriin sisältyvien tietojen luovuttamisesta. Esityksen mukaan terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella olisi oikeus rajoittaa laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta tai poistaa se kokonaan taikka kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä asetuksessa säädettyä terveydenhuollon ammattinimikettä myös määräaikaisella turvaamistoimenpiteellä.

Esitys liittyy vuoden 2001 valtion talousarvioesitykseen.

2.2. YLEISPERUSTELUT

2.2.1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) tuli voimaan 1.7.1994. Lailla yhtenäistettiin ja ajanmukaistettiin terveydenhuollon ammatinharjoittamista koskeva lainsäädäntö.

Terveysdenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain soveltamisessa on ilmennyt jossain määrin ongelmia. Esityksen mukaan erityispätevyyden myöntämismenettelyn yhdenmukaistaminen vastaamaan kansainvälistä käytäntöä edellyttää, että ehdotetun 4 §:n 4 momentin mukaisesti terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntäisi vastaisuudessa ilmoitusmenettelyn sijaan hakemuksen perusteella erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeuden Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut erikoislääkärin tai -hammaslääkärin tutkinnon Suomessa. Lain 5 §:stä ehdotetaan poistettaviksi laillistettavien terveydenhuollon ammattihenkilöiden ryhmään kuuluvista ammattinimikkeistä hammashuoltajan ja optikon ammattinimikkeet, koska kyseisiin ammatteihin ei enää kouluteta.

Tilalle otettaisiin suuhygienistin ja optometristin nimikkeet. Koska hammashuoltajan ja optikon nimikkeillä toimivia terveydenhuollon ammattihenkilöitä on vielä käytännön ammattehtävissä, heidän oikeutensa harjoittaa ammattia ja käyttää edelleen poistettuja nimikkeitä säilyisi ennallaan. Tästä mainittaisiin erityisesti lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen yhteydessä.

Nykyinen järjestely terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvonnassa välttämättömän keskusrekisterin (ns. Terhikki-rekisteri) osalta sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ja terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen kesken ei ole osoittautunut taroituksenmukaiseksi. Tämän vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri siirretään 1.1.2001 mennessä kokonaisuudessaan terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle. Perustuslain 10 §:n 1 momentti sekä tietosuoja- ja julkisuuslainsäädäntö edellyttävät, että rekisterin tietosisältöä, henkilötietojen luovuttamista ja rekisteröintiä koskevat säännökset siirretään terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetusta asetuksesta terveydenhuollon ammattihenkilöistä säädettyyn lakiin. Rekisterin tietosisällöstä säädettäisiin 24 a §:ssä ja rekisteritietojen luovuttamisesta 24 b §:ssä.

Lain 25 §:n ja 28 §:n sisältämät turvaamistoimenpiteet ovat sekä potilasturvallisuuden että ammattihenkilön oikeussuojan kannalta sanamuodoltaan puutteellisesti ja osin epäyhtenäisesti säännelty. Tämän vuoksi 25 § yhtenäistettäisiin sanamuodoltaan 28 §:n kanssa siten, että kummassakin pykälässä mainittaisiin muun muassa sairaus, päihteiden väärinkäyttö ja heikentynyt toimintakyky sellaisina seikkoina, joiden perusteella voitaisiin ryhtyä selvittämään ammattihenkilön ammatillista toimintakykyä ja terveydentilaa velvoittamalla hänet 25 §:ssä mainittuihin tutkimuksiin. Pykälän mukaan ammatinharjoittaja voitaisiin määrätä lääkärintarkastukseen tai sairaalatutkimuksiin, joissa selvitetäisiin hänen terveydentilansa vaikutus hänen työkykynsä. Lisäksi ammattihenkilön ammatinharjoittamistaitoa ja ammatitietoja voitaisiin selvittää määräämällä hänet työkokeiluun, työnäytteeseen tai kuulusteluun. Vastaanotto toiminnan tarkastuksen yhteydessä ehdotetaan tarkastusoikeus laajennettavaksi ulottumaan ammattihenkilön ammatitoiminnan ohella myös avustavaan henkilökuntaan ja vastaanotolla oleviin laitteisiin. Poliisi olisi velvollinen antamaan tarvittaessa virka-apua tarkastusta suoritettaessa. Käytännössä on osoittautunut tarpeelliseksi, että edellä mainittujen lääketieteellisten syiden ohella turvaamistoimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä, jos ammattihenkilö on todettu muun vastaavan syyn tai näistä johtuvan ammattitaidottomuuden, tai muulla tavoin perustellusti todetun ammattitaidottomuuden vuoksi kykenemättömäksi toimimaan terveydenhuollon ammattihenkilönä. Käytännössä on ollut tarvetta myös ammattihenkilöiden hallinnolliseen ohjaukseen, mihin nykyinen säännös ei ole antanut mahdollisuutta. Tämän johdosta ehdotetaan, että 28 §:ssä säädettäisiin nimenomaisesti edellä mainituista seikoista.

Lain 26 §:ssä säädettyjä turvaamistoimenpiteitä voidaan soveltaa ammattihenkilöön hänen menetellessä ammatitoiminnassaan virheellisesti. Virheellistä toimintaa koskevan luettelon ensimmäinen kohta on nyky muodossaan puutteellinen, sillä se koskee vain lain 15 - 21 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien rikkomista. Koska lääkäreiden ja hammaslääkäreiden erityisistä oikeuksista ja velvollisuuksista on säädetty lain 22 ja 23 §:ssä, myös niiden laiminlyönnistä ehdotetaan säädettäväksi 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Lisäksi pykälässä ehdotettaisiin mahdolliseksi myös määräaikaisten turvaamistoimenpiteiden käyttöönotto laissa säädettyjen toistaiseksi voimassa olevien turvaamistoimenpiteiden ohella.

2.2.2. Esityksen taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin kohdistuvat vaikutukset

Terveystenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin tekninen ylläpito kuuluu tällä hetkellä sosiaali- ja terveystalan tutkimus- ja kehittämiskeskuskeskukselle. Terveystenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterissä on 280 000 ammattihenkilöä, näistä laillistettuja 159 305, luvan saaneita 315 ja nimikesuojattuja 119 611.

Vuoden 2001 alusta sanotun rekisterin tekninen ylläpito siirtyy kokonaisuudessaan terveystenhuollon oikeusturvakeskukselle. Valtakunnallisen rekisterin ylläpidon siirto ja rekisterin tietosisällön tarkistaminen sekä ajantasalle saattaminen aiheuttavat terveystenhuollon oikeusturvakeskukselle merkittäviä lisäkustannuksia ja edellyttävät lisävoimavaroja. Niin ikään tietojen luovuttaminen rekisteristä sosiaali- ja terveystministeriölle ja muille viranomaisille on kustannusvaikutukseltaan terveystenhuollon oikeusturvakeskukselle merkittävä muutos. Määrärahaa arvioitaessa valtion talousarviossa tulee erityisesti huomioida terveystenhuollon oikeusturvakeskukselle uutena tehtävänä tuleva tietojen luovuttaminen keskusrekisteristä poikkeusoloihin varautumista sekä työvoiman tarpeen ennakkointia varten. Määrärahan mitoituksessa ehdotetaan lisäyksenä otettavaksi huomioon paitsi keskusrekisterin ylläpidosta myös sen kehittämisestä mukaan lukien poikkeusoloihin varautuminen ja ostopalvelujen hankinnasta aiheutuvat menot, joista osa siirrettäisiin momentilta 33.02.21, sekä lisäksi toimitilojen tarpeesta ja henkilöstöstä aiheutuvat toimintamenot.

Sosiaali- ja terveystalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen rekisterin ylläpitoa varten olevat henkilöstövoimavarat siirrettäisiin terveystenhuollon oikeusturvakeskukseseen vastaavia tehtäviä varten. Keskusrekisterin ylläpito merkitsee 4,5 henkilötyövuoden osoittamista terveystenhuollon oikeusturvakeskuksen käyttöön. Terveystenhuollon oikeusturvakeskus tarvitsee myös atk-tehtävien asianmukaista hoitamista varten lisää henkilöstövoimavaroja.

Maksullisen toiminnan osalta on tarkoitus, että terveystenhuollon oikeusturvakeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Rekisteristä voitaisiin luovuttaa maksullisia suoritteita. Niitä ei kuitenkaan luovutettaisi kaupallisiin tarkoituksiin. Tietojen myynti ei ole käytännössä mahdollista siirtymävaiheen aikana teknisen ylläpidon siirtyessä sosiaali- ja terveystalan tutkimus- ja kehittämiskeskuskeskelta terveystenhuollon oikeusturvakeskukselle. Myöhemmin tämä kuitenkin tulisi mahdolliseksi.

2.2.3. Kansainvälinen vertailu

Sosiaali- ja terveystministeriössä on tehty syksyllä 1999 terveystenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön kansainvälinen vertailu (Selvityksiä 1999:12, STM). Vertailumainana olivat Suomen ohella muut Pohjoismaat sekä Iso-Britannia ja Alankomaat. Jäljempänä oleva tiivistelmä vertailumaiden ammatinharjoittamislainsäädännöstä pohjautuu mainittuun selvitykseen.

Suomessa on tällä hetkellä 17 laillistettavaa ja 21 nimikesuojattua (nimikesuojatuista ammattiteista yhdeksään ei enää kouluteta) eli yhteensä 38 ammatinharjoittamislain piiriin kuuluvaa terveystenhuollon ammattihenkilöryhmää. Muissa Pohjoismaissa näitä ryhmiä on vähemmän. Ruotsissa laillistus myönnetään 16 ammattiryhmälle, joista 13 saa samalla nimikesuojan, ja pelkästään nimikesuojattuja ammattiryhmiä on tämän lisäksi neljä. Norjassa

laillistettavia ja samalla nimikesuojan saavia ammattiryhmiä on 27. Islannissa laillistetaan 30 terveydenhuollon ammattiryhmään kuuluvat henkilöt, jotka oletettavasti saavat samalla myös yksinoikeuden ammattinimikkeensä käyttämiseen (näin ainakin lääkäreiden ja sairaanhoitajien kohdalla). Tanskassa laillistettavia ammattiryhmiä on 12 ja lisäksi kymmenen muun ammattiryhmän koulutusta säännellään ja ne kuuluvat ammattihenkilöiden valvontamenettelyn piiriin. Alankomaissa laillistettavia ja sitä kautta nimikesuojan saavia ammatinharjoittajaryhmiä on ainoastaan kahdeksan. Iso-Britanniassa rekisteröidään ainakin 22 terveydenhuollon ammatin harjoittajat.

Ainoastaan nimikesuojattuja ammattihenkilöryhmiä on vain Suomessa (21), Ruotsissa (4) ja Alankomaissa. Molemmissa Pohjoismaissa ammattinimikkeen suojaamisella pyritään siihen, että terveystalvveluja käyttävät potilaat voivat varmistua ammatinharjoittajan saaneen tietyn koulutuksen ja olevan ammatinharjoittamista koskevan lainsäädännön, erityisesti siihen kuuluvan valvonnan piirissä. Hollannissa nimikesuojan voivat lakia alemman asteisiin normeihin perustuen saada avustavaan terveydenhuollon henkilökuntaan kuuluvat ammatinharjoittajat.

Ruotsissa Socialstyrelsen ylläpitää rekisteriä laillistetuista terveyden- ja sairaanhoidon ammattihenkilöistä. Rekisteristä käy ilmi myös se, keneltä on poistettu laillistus tai kenen oikeutta lääkkeiden määräämiseen on rajoitettu. Rekisterin tarkoituksena on antaa Socialstyrelsenille yleiskuva maan terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöresursseista. Nimikesuojatuista ammattihenkilöistä ei sen sijaan pidetä valtakunnallista rekisteriä, sillä sen on katsottu vaativan liian suuria hallinnollisia panostuksia. Lisäksi Socialstyrelsenissä on terveyden- ja sairaanhoidon toimintaa koskeva rekisteri, johon toimintaa harjoittavan tulee ilmoittaa muun muassa toiminnan sisällöstä, toimipaikasta, siellä työskentelevien ammatinharjoittajien lukumäärästä ja koulutuksesta sekä toimintaa varten otetusta potilasvakuutuksesta. Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd ylläpitää puolestaan rekisteriä henkilöistä, joista on tehty ammatinharjoittamista koskeva ilmoitus kyseiselle lautakunnalle. Rekisteristä ilmenevät myös lautakunnan terveydenhuollon ammatinharjoittajille langettamat kurinpidolliset tai ammatinharjoittamisoikeutta rajoittavat toimenpiteet.

Norjassa yksityistä toimintaa harjoittavan, laillistetun tai lisenssin saaneen terveydenhuollon ammattihenkilön tulee antaa läänille (erikoissairanhoidossa) tai kunnalle (muu terveyden- ja sairaanhoito) ilmoitus yksityisten terveystalvvelujen antamiseen liittyvän toiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta. Kunnille on puolestaan säädetty velvollisuus tällaisista tiedoista koostuvan rekisterin ylläpitämiseen. Kunnista ja lääneistä tiedot kerätään valtakunnalliseen keskusrekisteriin. Lääninlääkärit ja Statens helsetilsyn ovat puolestaan velvollisia rekisteröimään ammatinharjoittajille annettuja varoituksia sekä ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamista ja peruuttamista koskevat asiat.

Tanskassa kaikki laillistettavat terveydenhuollon ammattihenkilöt merkitään terveyshallituksen ylläpitämään rekisteriin, johon merkitään muun muassa tiedot ammattihenkilön nimestä, henkilötunnuksesta, osoitteesta, opiskelupaikasta sekä hänelle myönnetystä ammatinharjoittamisoikeudesta.

Islannissa valmistellaan uutta ammatinharjoittamista koskevaa lainsäädäntöä, jossa tullaan ottamaan kantaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteröimiseen.

Alankomaissa viranomaisen pitämään rekisteriin merkitään hakemuksen perusteella ainoastaan kahdeksaan laillistettavaan ammattiryhmään kuuluvat henkilöt. Muista terveydenhuollon ammatinharjoittajista ei pidetä virallista rekisteriä, vaikka heillä lakia alemman asteisten normien nojalla saattaakin olla yksinoikeus ammatinimikkeen käyttämiseen. Ammatilliset yhdistykset tai muut vastaavat elimet voivat kuitenkin pitää omia ammatinharjoittajarekistereitään.

Suomalainen käytäntö erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeuden myöntämisessä poikkeaa menettelystä muissa maissa, joissa tämän oikeuden saa yleensä vain hakemuksesta. Ruotsissa erikoispätevyyksiä myönnetään tällä hetkellä hakemuksesta lääkäreiden ja hammaslääkäreiden ohella myös sairaanhoitajille. Norjan ammatinharjoittamislaissa oikeutta erikoispätevyyden saamiseen ei ole rajattu mihinkään tiettyihin ammattiryhmiin, vaan asia on jätetty sosiaali- ja terveysministeriön harkintaan. Tällä hetkellä Norjassa myönnetään erikoispätevyyksiä lääkäreille ja hammaslääkäreille. Tanskassa erikoispätevyyden myöntää hakemuksesta terveysministeriö. Erikoispätevyyksiä myönnetään lääkäreille, hammaslääkäreille ja sairaanhoitajille. Islannissa sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää oikeuden esimerkiksi erikoissairaanhoitajan tai erikoislääkärin ammatinimikkeen käyttämiseen. Hollannissa asianomainen ministeriö voi myöntää erikoisoikeuksia.

2.2.4. Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 9.2.2000 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin

- 1) selvittää terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön kiireelliset muutostarpeet,
- 2) tehdä selvityksen perusteella ehdotus terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi ja
- 3) selvittää terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstön valvontaa ja yksityisen terveydenhuollon lupahallintoa koskevat toimivaltakysymykset Ahvenanmaan maakuntahallituksen, terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja asianomaisen lääninhallituksen välillä.

Työryhmä suoritti toimeksiannossa mainitut selvitykset ja teki hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain muuttamisesta sekä ehdotukset terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan asetuksen ja terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen muuttamisesta. Työryhmä teki myös ehdotukset eräistä jatkotoimenpiteistä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön tarkistamiseen liittyen.

2.2.5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esityksessä on otettu huomioon uuden perustuslain sekä julkisuus- ja tietosuojalainsäädännön edellyttämät rekisteriin, sen tietosisältöön ja tietojen luovuttamiseen liittyvät seikat. Niin ikään esityksessä on otettu huomioon muun muassa tarpeet saada tietoja poikkeusoloihin varautumista ja työvoimatarpeen ennakointia varten terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ylläpitämästä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä.

2.3. YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Lakiehdotuksen perustelut

3 §. *Terveystenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska lakiin ehdotettavissa uusissa 24 a ja 24 b §:issä säädettäisiin yksityiskohtaisesti kyseisen rekisterin tietosisällöstä ja siitä, millaisia tietoja ja mihin tarkoituksiin tietoja voidaan sanotusta rekisteristä luovuttaa.

4 §. *Oikeus harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä.* Voimassa olevan 4 §:n 1 momenttiin sisältyvä ilmaisu toisen johdon ja valvonnan alaisuudessa on sanamuodoltaan tulkinnanvarainen ja epäselvä. Nykyisin toimitaan yhä enemmän lääkärin tai hammaslääkärin tutkinnon suorittamisen jälkeen yksityisvastaanotoilla siten, ettei ammattitoiminnan valvontaa ole käytännössä lainkaan järjestetty. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntäisi hakemuksesta oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia asianomaista ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 24 §:ssä tarkoitettussa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Edellä ehdotettu muutos selkiinnyttäisi tutkinnon suorittaneiden lääkäreiden ja hammaslääkäreiden asemaa ammatinharjoittajina ja estäisi ammattitoiminnan harjoittamisen itsenäisenä ammatinharjoittajana sellaisissa toimipaikoissa, joilla ei ole ammattihenkilön ammattitoiminnan valvontaa asianmukaisesti toteutettu.

Pykälän 2 momentti muutettaisiin siten, että terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntäisi hakemuksesta oikeuden harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä 1 momentissa tarkoitettulle lääkärille suoritettua lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen tai sitä vastaavan asetuksella säädetyn koulutuksen perusteella. Nykyinen tilanne, jossa oikeus syntyy tutkinnon suorittamisesta terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle yliopiston tekemän ilmoituksen perusteella, ei ole kansainvälisesti ymmärrettävä. Tämä käytäntö poikkeaa muiden ETA-valtioiden järjestelmistä, joissa toimivaltainen viranomais myöntää oikeuden lääkärin hakemuksesta. Tämän vuoksi säännöksessä ehdotetaan, että terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntäisi oikeuden harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä hakemuksen perusteella.

Pykälän 3 momentin säännös on sanamuodoltaan epäselvä. Koska terveydenhuollon oikeusturvakeskus hyväksyy hammaslääkärin käytännön palvelun hakemuksesta, säännöksen ilmaisua ehdotetaan muutettavaksi selkeämmäksi siten, että terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntäisi oikeuden harjoittaa itsenäisesti ammattia laillistettuna hammaslääkärinä sille, joka on suorittanut asetuksella säädetyn käytännön palvelun.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin oikeuden myöntäisi asianomaisen henkilön hakemuksesta terveydenhuollon oikeusturvakeskus.

Voimassa olevan 6 §:n mukaan erikoispätevyys voidaan hakemuksesta hyväksyä vain terveydenhuollon ammattihenkilölle, joka on Suomen tai muun ETA-valtion kansalainen ja joka on suorittanut erikoispätevyyden edellyttämän koulutuksen ETA-valtioiden ulkopuolella. Lisäksi vaaditaan, että asianomainen on osoittanut täyttävänsä asetuksella säädetty mahdolliset muut pätevyysvaatimukset. Terveystenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 8 §:n mukaan erikoispätevyys myönnetään vain lääkäreille ja hammaslääkäreille.

Terveysturvakeskus kuitenkin myöntää lain 9 §:n mukaan Suomen tai muun ETA-valtion kansalaiselle, joka on suorittanut lääkärin tai hammaslääkärin erikoiskoulutuksen ja saanut siitä todistuksen ETA-valtiossa, hakemuksesta erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin oikeuden.

Suomessa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin tutkinnon suorittaneen Suomen kansalaisen tai ulkomaalaisen oikeus on syntynyt suoraan tutkinnon suorittamisesta ilman, että terveydenhuollon oikeusturvakeskus olisi sitä myöntänyt. Yliopistojen lääketieteelliset tiedekunnat ovat ainoastaan ilmoittaneet tutkinnot terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin. Terveysturvakeskus on antanut pyynnöstä todistuksen erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta.

Tämä käytäntö poikkeaa pääsääntöisesti kansainvälisestä menettelystä, koska muissa valtioissa toimivaltainen viranomais myöntää hakemuksen perusteella erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin oikeuden. Suomalainen käytäntö on aiheuttanut sekaannusta sekä ylimääräistä selvitystyötä kansainvälisissä yhteyksissä.

Edellä olevan vuoksi ehdotetaan, että myös pykälän otsikko muutetaan vastaamaan 4 §:n sisältöä lisäämällä siihen sanat ”ja erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä”.

5 §. Oikeus harjoittaa eräitä muita terveydenhuollon ammatteja laillistettuna ammattihenkilönä. Pykälään sisältyvästä laillistettujen terveydenhuollon ammattihenkilöiden luettelosta ehdotetaan poistettavaksi vanhan koulutusjärjestelmän mukaiset hammashuoltajan ja optikon nimikkeet sen vuoksi, että näihin ammatteihin ei enää kouluteta. Uuden tutkintojärjestelmän mukaan koulutetut suuhygienistit ja optometristit lisättäisiin pykälään laillistettavien ammattihenkilöiden ryhmään.

7 §. Ammattinimikkeen käyttöoikeus. Lain 7 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä myös sellaiselle Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan tai sitä vastaavan koulutuksen jossakin ETA-valtiossa.

8 §. Pohjoismaan kansalaisen oikeus toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilönä on voimassa, mitä Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyssä sopimuksessa määrätään. Sopimukseen sisältyvät määräykset on saatettu voimaan asetuksella Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta ja sen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 5.1.1994/2, Sop S 2.

Niin ikään pykälän sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että säännöstä voitaisiin soveltaa muun Pohjoismaan kansalaisen lisäksi Suomen kansalaiseen.

20 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälän mukaan terveydenhuollon ammattihenkilö on velvollinen ilmoittamaan terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle ammatinharjoittamisesta itsenäisesti ennen sen aloittamista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Käytännössä ilmoitusvelvollisuutta on noudatettu vain harvoin eikä säännös näin yksityiskohtaisena ole myöskään tarkoituksenmukainen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi vain päätoimisesti tapahtuvaa itsenäistä ammatinharjoittamista.

24 a §. *Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri.* Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella on sille säädettyjen valvontatehtävien hoitamiseksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri, johon voimassa olevan terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen mukaan on tallennettava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitetuista ammattihenkilöistä muun muassa seuraavat tiedot: ammattihenkilön nimi, henkilötunnus, osoitetiedot, tiedot ammatillisesta koulutuksesta, työpaikasta, työpaikan osoitteesta, toimimisesta itsenäisenä ammatinharjoittajana ja ammatinharjoittamisoikeudesta tai luvasta tai oikeudesta nimikesuojattuna ammattihenkilönä harjoittaa ammattia, sekä ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamisesta tai sen poistamisesta.

Rekisterin ajan tasalla pitäminen kaikkien edellä mainittujen tietojen osalta on osoittautunut käytännössä valvonnan ja tietojen hallinnan kannalta epätarkoituksenmukaiseksi jo rekisterin laajuus, noin 280 000 henkilöä, huomioon ottaen. Kun rekisterin tarkoituksena on nimenomaan palvella terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaa valvontaviranomaisen näkökulmasta, kaikkien edellä mainittujen tietojen tallentaminen jokaisen ammattiryhmän osalta ei ole osoittautunut myöskään tarpeelliseksi.

Rekisterin ylläpitäminen kohtuullisella työpanoksella edellyttää tarkkaa harkintaa siihen tehtävistä merkinnöistä, eikä rekisterin sisältöä voi laajentaa asianomaista ammattihenkilöstöä koskeviksi yleiseksi tiedostoksi. Erikoislääkäreiden ja erikoishammaslääkäreiden oikeus toisaalta laajentaa toisaalta rajoittaa ammatissa toimimista, minkä vuoksi heidän osaltaan tiedot erikoistumisesta ja siihen johtaneesta koulutuksesta on merkittävä rekisteriin. Erikoislääkäreillä ja erikoishammaslääkäreillä on laajempi oikeus esimerkiksi määrätä lääkkeitä, joten heidän osaltaan erikoistumisen merkitseminen rekisteriin on tärkeää potilasturvallisuuden valvonnan kannalta.

Koska terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen valvonnassa ovat kaikki laissa tai asetuksessa mainitut ammattihenkilöt, terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella tulee kuitenkin jokaisesta olla seuraavat tiedot: nimi, henkilötunnus, osoite, toimiminen päätoimisesti itsenäisenä ammatinharjoittajana, ammatinharjoittamisoikeus ja sen mahdollinen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen mahdollinen peruuttaminen tai oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen käytön mahdollinen kieltäminen. Lisäksi merkittäisiin ammatinharjoittamisoikeuden, -luvan tai nimikesuojauksen perusteena ollut koulutus.

Niin ikään rekisteriin ehdotetaan merkittäväksi myös lääninhallitusten antamat ratkaisut, joissa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa havaittujen puutteiden vuoksi on ryhdytty hallinnolliseen ohjaukseen. Rekisteriin merkittäväksi hallinnolliseksi ohjaukseksi katsottaisiin huomautus ja vakava huomautus vastaisen toiminnan varalle. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksessa valvonnan tehostaminen sekä ratkaisukäytännön yhdenmukaistaminen terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallitusten välillä ja toisaalta lääninhallitusten kesken edellyttävät myös lääninhallitusten tekemien ratkaisujen tallentamista keskusrekisteriin.

Pykälän 2 momentin mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot poistettaisiin rekisteristä 10 vuoden kuluttua siitä, kun terveydenhuollon oikeusturvakeskus on saanut tiedon ammattihenkilön kuolemasta. Mainittu määräaika olisi tarpeellinen muun muassa mahdollisten ammattitoiminnassa syntyneiden vahinkojen selvittämistä varten. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu rekisterimerkintä tulisi poistaa, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, mikäli nimikirjalisissa (1010/1989) ei ole säädetty merkinnän poistamiselle pidempää aikaa. Rekisterimerkintä rangaistuksesta tulee poistaa myös, kun rangaistuksen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu. Muut kuin pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettut tiedot poiste-

taan rekisteristä, kun ne eivät ole enää tarpeen rekisterin käyttötarkoituksen kannalta.

Pykälän 3 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään rekisteriin merkittäisiin tieto terveydenhuollon ammattihenkilöstä valmiuslain (1080/1991) tarkoittamaa valtakunnallista varautumista poikkeusoloja varten ja ammattihenkilön työpaikasta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Säännöksen tarkoituksena olisi säätää mahdollisuudesta antaa tarkempia määräyksiä asetuksella muun muassa työpaikkailmoituksen sisällöstä ja ilmoittamismenettelystä. Erityisesti valmiuslain mukaista valtakunnallisesti tapahtuvaa poikkeusoloihin varautumista varten eräiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden varaaminen tähän tarkoitukseen merkittäisiin keskusrekisteriin sosiaali- ja terveysministeriön valmiuslaissa tarkoitettujen suunnitelmien mukaisesti.

24 b §. *Tietojen luovuttaminen terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 24 b §, jossa on otettu huomioon perusoikeussäännökset sekä julkisuus- ja tietosuojalainsäädännön uudistamisesta aiheutuvat muutokset. Näiden edellytysten mukaisesti terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen (1121/1992) 13 b ja 13 c §:n 2-4 momenttiin sisältyvät keskeiset säännökset siirrettäisiin lain tasolle.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 24 a §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä tuomioistuimelle ja muulle viranomaiselle ja yhteisölle, jolla on tiedon saantiin lakiin perustuva oikeus. Näille tahoille tiedot luovutettaisiin maksutta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi keskusrekisteriin tallennettujen edellä mainittujen tietojen luovuttamisesta yhteenveto- ja tilastotietoina sosiaali- ja terveysministeriölle poikkeusoloihin varautumista (etukäteisvalmistelu sekä muut toimenpiteet) sekä terveydenhuollon työvoimatarpeen ennakkointia varten. Tiedot luovutettaisiin sosiaali- ja terveysministeriölle maksutta. Määrärahaa mitoitettaessa valtion talousarviossa tulee erityisesti ottaa huomioon terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle tulevat edellä mainitut uudet tehtävät. Sosiaali- ja terveysministeriö luovuttaisi tarvittaessa keskusvirastosta saatuja tietoja edelleen muille ministeriöille.

Tiedon luovuttaminen terveydenhuollon ammattihenkilön henkilötunnuksesta ja salassa pidettävästä kotiosoitteesta säänneltäisiin pykälän 2 momentissa. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus luovuttaisi tiedot poikkeusoloihin varatusta ammattihenkilöstä sosiaali- ja terveysministeriölle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen velvollisuudesta salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 24 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja lääninhallitukselle sekä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaiselle terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien hoitamista varten. Tiedot luovutettaisiin maksutta.

Pykälän 4 momentin mukaan terveydenhuollon oikeusturvakeskus voisi luovuttaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja laissa säädetyin rajoituksin viranomaiselle, terveydenhuollon toimintayksikölle, terveydenhuollon alalla toimiville yhteisölle, apteekille, järjestölle ja oppilaitokselle terveydenhuoltoon liittyvää toimintaa varten. Tietoja voitaisiin näin ollen luovuttaa esimerkiksi terveydenhuollon koulutuksen suunnittelua, tilastointia, opetusta ja lääkehuoltoa varten. Tietoja ei luovutettaisi kaupalliseen tarkoitukseen. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus harkitsisi yksittäistapauksittain tietojen luovuttamisen tarpeen ja laajuuden. Arkaluonteisia tietoja luovuttaessaan terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen on erityisesti otettava huomioon luovutettavien tietojen käyttötarkoitus. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus voisi periä maksun tietojen luovuttamisesta.

Pykälän 5 momentin mukaan tietojen luovuttamisesta perittävistä maksuista säädettäisiin

erikseen. Maksuista säädettäisiin valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla.

Ehdotettujen säännösten lisäksi sovellettaisiin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttamiseen.

Rekisterissä olevien henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin lisäksi henkilötietolain (523/1999) säännöksiä siltä osin kuin tässä pykälässä ei toisin säädettäisi. Henkilötietolain säännöksistä tulisivat sovellettaviksi muun muassa rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen liittyvät oikeussäännökset.

25 §. *Ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittäminen.* Terveystieteiden tutkimuskeskukselle säädetty terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisen valvonta kohdistuu ammattihenkilöiden ammatinharjoittamiskykyyn ja heidän työnsä laatuun.

Valvontatehtävien hoitamiseksi laissa säädetään terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen keinoista hankkia ammattihenkilön kykenevyydestä ja hänen ammatitoiminnastaan tietoa, joka perustuu ulkopuolisen asiantuntijan ammattihenkilöstä ja hänen ammatitoiminnastaan tekemiin havaintoihin tai tutkimuksiin. Näistä keinoista säädetään lain 25 §:ssä. Terveystieteiden oikeusturvakeskus voi määrätä suoritettavaksi tutkimukset ammattihenkilön terveydentilan, ammattitaidon ja vastaanottotoiminnan selvittämiseksi. Näistä selvityksistä hankittavalla tiedolla on tärkeä merkitys arvioitaessa ammattihenkilön ammatinharjoittamiskykyä ja hänen toimintaansa. Pykälässä säädettyillä toimenpiteillä voidaan usein saada tarkempi ja yksityiskohtaisempi kuva ammattihenkilön ammatinharjoittamiskyvystä ja hänen ammatitoimintansa laadusta kuin muilla selvityksillä.

Ammatinharjoittamiskyvyllä tarkoitetaan niitä ammattihenkilön ominaisuuksia, jotka ovat tärkeitä hänen toimintamahdollisuuksilleen harjoittaa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattia. Ammatinharjoittamiskyvyn kannalta tärkeimmät ominaisuudet liittyvät toisaalta ammatinharjoittajan terveydentilaan ja toisaalta hänen ammatitaitoonsa.

Pykälän 1 momentissa säädetään terveydenhuollon ammattihenkilön terveydentilan selvittämisestä. Tavoitteena on yhtenäistää momentin sanamuoto 28 §:ssä säädetyn kanssa. Ehdotetussa säännöksessä mainitaan samat seikat (sairaus, päihteiden väärinkäyttö, heikentynyt toimintakyky ja muut vastaavat tilat) kuin 28 §:ssä. Säännöksen tarkoituksena on antaa valvontaviranomaiselle kunkin tapauksen edellyttämät riittävät keinot hankkia selvityksiin ja tutkimuksiin perustuvaa tietoa ammattihenkilön terveydentilasta ja siinä mahdollisesti todettujen seikkojen vaikutuksesta hänen mahdollisuuksiinsa toimia terveydenhuollon ammatissa. Termi työkyky on korvattu paremmin pykälän tarkoitusta kuvaavalla ilmaisulla "amatillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvitys", jotta näitä tutkimuksia ei sekoitettaisi muissa yhteyksissä käytössä olevaan työkykytermiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatitoiminnassa välttämättömien terveydenhuollon ammattihenkilön ammatitaitojen eli ammatitietojen ja käytännön ammatitaitojen selvittämisestä. Ehdotuksen tarkoituksena on yhtenäistää sanamuoto 28 §:n kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vastaanottotoiminnan tarkastamisesta. Vastaanotto-toiminnan tarkastaminen on keino, jolla valvontaviranomainen voi hankkia objektiivista, havaintoihin ja tutkimuksiin perustuvaa tietoa ammattihenkilöstä ja hänen toiminnastaan, toimintaympäristöstä ja avustavasta henkilökunnasta sekä selvittää ammattihenkilön laatimien potilasasiakirjojen asianmukaisuutta ja arvioida niiden perusteella hänen ammatinharjoittamistaan. Ehdotuksella on pyritty selkeyttämään sanamuotoa ja korostamaan tarkastuksen monipuolista luonnetta tiedon hankinnan keinona.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin poliisin virka-avusta. Sanamuotoa on pyritty sel-

keyttämään ja lisäksi on otettu huomioon se, että tarkastustoiminnassa tulee voida varautua virka-avun tarpeeseen jo ennen tarkastuksen suorittamista.

Pykälän 5 momentti muutettaisiin sanamuodoltaan vastaamaan ehdotettuun 1 momenttiin sisältyvää ilmaisua ammatillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittämisestä.

26 §. Virheellinen toiminta. Pykälässä säädetään niistä keinoista, joilla terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi potilasturvallisuuden varmistamiseksi puuttua terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamiseen, kun hänen on todettu toimineen virheellisesti. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöille kuuluvien velvollisuuksien laiminlyönnistä. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden erityisistä oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään lain 22 ja 23 §:ssä, jotka ehdotetaan lisättäväksi 1 kohtaan.

Turvaamistoimiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus oikeuksien rajoittamiseen tai poistamiseen määräajaksi. Mahdollisuus määräajaisesti poistaa tai rajoittaa ammatinharjoittamisoikeus on perusteltua muun muassa tilanteissa, joissa määräajaisella toimenpiteellä voidaan vaikuttaa ammattihenkilön virheelliseen ammatinharjoittamiseen riittävän tehokkaasti. Tällainen tilanne saattaa olla esimerkiksi silloin, kun lääkärin asiakaskuntaan on valikoitunut runsaasti lääkkeiden väärinkäyttäjiä, eikä lääkäri kykene itse lopettamaan epäasianmukaista ja perusteetonta lääkkeiden määräämiskäytäntöään. Mahdollisuus määräajaksiin turvaamistoimenpiteisiin parantaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturvaa ja antaa terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle mahdollisuuden aikaisempaa yksilöidympään turvaamistoimenpiteeseen. Pykälässä säädetty ammattihenkilön ohjaus ja turvaamistoimenpiteet on lisäksi yhtenäistetty 28 §:n kanssa.

28 §. Kykenemättömyys toimia ammatissa. Pykälässä säädettäisiin niistä keinoista, joilla terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi potilasturvallisuuden varmistamiseksi puuttua sellaisen terveydenhuollon ammattihenkilön ammatitöimintaan, joka on osittain tai kokonaan kykenemätön toimimaan potilasturvallisuutta vaarantamatta terveydenhuollon ammatissa. Terveydenhuollon ammattihenkilön kykenemättömyys saattaa johtua hänen terveydentilansa heikkenemisestä (sairaus, päihteiden käyttö tai muut vastaavat syyt ja esimerkiksi korkeasta iästä johtuva toimintakyvyn heikentyminen) tai ammatitaidottomuudesta (ammattitiedot ja käytännön taidot).

Ammattihenkilön terveydentilan heikkeneminen sairauden, päihteiden väärinkäytön tai muun vastaavan syyn vuoksi saattaa vaikuttaa ammattihenkilön mahdollisuuksiin potilasturvallisuutta vaarantamatta toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä. Nämä lääketieteelliset syyt saattavat heikentää ammatinharjoittajan kykyä itsenäiseen päätöksentekoon tai muutoin tehdä asianmukaisen ammatinharjoittamisen mahdottomaksi. Esimerkkinä voidaan mainita muun muassa vaikea päihderiippuvuus tai psyykkinen sairaus.

Pitkään kestäneenä terveydentilan heikkeneminen saattaa myös johtaa ammattitaidon heikkenemiseen. Terveydenhuollon ammateissa toimiminen edellyttää ammattihenkilöiltä kulloiseenkin työtehtävään riittäviä ammatitietoja ja käytännön taitoja, joiden ylläpitämiseen ammattihenkilöllä on lain 15 §:n mukaan velvollisuus.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sanamuoto vastaisi 25 §:n 1 ja 2 momenttien sanamuotoa ammatinharjoittamiskykyyn ja ammattitaitoon vaikuttavista tekijöistä. Potilasturvallisuuden vuoksi pykälässä säädettäisiin yhdenmukaisesti 26 §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa siitä, että terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella on mahdollisuus puuttua ammatinharjoittamiseen kykenemättömän terveydenhuollon ammattihenkilön ammatitöimintaan antamalla hänelle tarkempia määräyksiä tai ohjeita. Lisäksi 28 §:n ja 26 §:n turvaamistoimet ehdotetaan yhtenäistettäväksi. Määräaikaisten turvaamistoimien osalta viitattaisiin sii-

hen, mitä edellä 26 §:n kohdalla on todettu.

Voimaantulo

Lain voimaantuloajankohta määräytyisi valtion vuoden 2001 talousarvion mukaisesti.

Siirtymäsäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi 5 §:ssä laillistettujen terveydenhuollon ammattihenkilöiden luettelosta poistettavien hammashuoltajan ja optikon nimikkeistä sen vuoksi, että näihin ammatteihin ei enää kouluteta. Vanhan koulutusjärjestelmän mukaiset laillistetut hammashuoltajat ja laillistetut optikot saisivat kuitenkin edelleen toimia koulutustaan vastaavissa ammateissa ja käyttää ammattinimikettään.

Edellä mainittuihin ammatteihin sovellettaisiin edelleen terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevaa lainsäädäntöä. Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä Suomessa säädetään lain 8 §:ssä. Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyn sopimuksen määräyksiä sovellettaisiin siten ammatinharjoittajiin, jotka ovat Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan tai Ruotsin kansalaisia ja kuuluvat johonkin sopimuksen liitteessä 1 mainittuihin ammattiryhmiin. Sopimuksen perusteella Pohjoismaan kansalaisella olisi edelleen oikeus saada laillistus esimerkiksi optikoksi.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

2.4.

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä kesäkuuta 1994 terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/94) 3 §,
muutetaan 4, 5, 7, 8, 20, 25, 26 ja 28 § sekä
lisätään lakiin uusi 24 a ja 24 b § seuraavasti:

4 §

*Oikeus harjoittaa lääkärin tai
hammaslääkärin ammattia laillistettuna
ammattihenkilönä ja erikoislääkärinä tai
erikoishammaslääkärinä*

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia asianomaista ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetussa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sosiaalihuollon toimintayksikössä Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan peruskoulutuksen Suomessa, taikka Suomen tai jonkin muun Euroopan talousalueen valtion (ETA-valtio) kansalaiselle, joka on suorittanut terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymän vastaavan koulutuksen Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa. Lisäksi vaaditaan, että asianomainen on osoittanut täyttävänsä asetuksella säädetty mahdolliset muut pätevyysvaatimukset.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä 1 momentissa tarkoitettulle lääkärille, joka on suorittanut lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen tai sitä vastaavan asetuksella säädetyn koulutuksen Suomessa taikka Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa vastaavan koulutuksen, jonka terveydenhuollon oikeusturvakeskus on hakemuksesta hyväksynyt.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa itsenäisesti ammattia laillistettuna hammaslääkärinä 1 momentissa tarkoitettulle hammaslääkärille, joka on suorittanut asetuksella

säädetyn käytännön palvelun.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin oikeuden Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asetuksen 8 §:ssä tarkoitetun tutkinnon Suomessa.

5 §

*Oikeus harjoittaa eräitä muita
terveydenhuollon ammatteja laillistettuna
ammattihenkilönä*

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa proviisorin, psykologin, puheterapeutin, ravitsemusterapeutin, farmaseutin, sairaanhoitajan, kätilön, terveydenhoitajan, fysioterapeutin, laboratoriohoitajan, röntgenhoitajan, suuhygienistin, toimintaterapeutin, optometristin ja hammasteknikon ammattia laillistettuna ammattihenkilönä Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa, taikka Suomen tai jonkin muun ETA-valtion kansalaiselle, joka on suorittanut terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymän vastaavan koulutuksen Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa. Lisäksi vaaditaan, että asianomainen on osoittanut täyttävänsä asetuksella säädetty mahdolliset muut pätevyysvaatimukset.

7 §

Ammattinimikkeen käyttöoikeus

Oikeus käyttää asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä on Suomen kansalaisella tai ulkomaalaisella, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan tai sitä vastaavan koulutuksen Suomessa, tai jossakin muussa ETA-valtiossa, taikka Suomen tai jonkin muun ETA-valtion kansalaisella, joka on suorittanut

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa vastaavan koulutuksen, jonka terveydenhuollon oikeusturvakeskus on hake-
muksesta hyväksynyt.

8 §

Pohjoismaan kansalaisen oikeus toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä

Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilönä on voimassa mitä Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyssä sopimuksessa määrätään.

20 §

Ilmoitusvelvollisuus

Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tehdä terveydenhuollon oikeusturvakeskusk-
selle ilmoitus päätoimisesta ammatinharjoittamisesta itsenäisesti ennen sen aloittamista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

24 a §

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin tietosisältö

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun valvontaa varten pidettävään terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkitään ammattihenkilöstä seuraavat tiedot:

1. nimi, henkilötunnus, osoite, toimiminen päätoimisesti itsenäisenä ammatinharjoittajana, ammatinharjoittamisoikeus ja sen mahdollinen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen mahdollinen peruuttaminen tai oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen käytön mahdollinen kieltäminen sekä ammatinharjoittamisoikeuden, -luvan tai nimikesuojauksen perusteena ollut koulutus,

2. terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen antama muu ratkaisu, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa on todettu olevan virheellisyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta sekä valvontatehtävien edellyttämät tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja

vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta erottamisesta, sekä

3. lääkäreistä ja hammaslääkäreistä lisäksi tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja siihen johtaneesta koulutuksesta.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot poistetaan rekisteristä 10 vuoden kulu-
tuttua siitä, kun terveydenhuollon oikeusturvakeskus on saanut tiedon terveydenhuollon ammattihenkilön kuolemasta. 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu rekisterimerkintä tulee poistaa, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, mikäli nimikirjalaissa (1010/1989) ei ole säädetty merkinnän poistamiselle pidempää aikaa. Rekisterimerkintä rangaistuksesta tulee poistaa myös, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään keskusrekisteriin merkitään tiedot terveydenhuollon ammattihenkilöstä valtakunnallisesti tapahtuvaa poikkeusoloihin varautumista varten ja ammattihenkilön työpaikasta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

24 b §

Tietojen luovuttaminen terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen on salassapitosäännösten estämättä luovutettava maksutta 24 a §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja tuomioistuimelle ja muulle viranomaiselle ja yhteisölle, jolla on tiedon saantiin lakiin perustuva oikeus. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen on lisäksi luovutettava maksutta edellä tarkoitetuista tiedoista yhteenveto- ja tilastotietoja sosiaali- ja terveysministeriölle poikkeusoloihin varautumista sekä terveydenhuollon työvoimatarpeen ennakointia varten. Sosiaali- ja terveysministeriö luovuttaa tarvittaessa keskusrekisteristä saatuja tietoja muille ministeriöille edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Terveydenhuollon ammattihenkilön henkilötunnuksesta voidaan ilman hänen kirjallista suostumusta luovuttaa tieto vain viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tämän tiedon saantiin lakiin perustuva oikeus. Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on kieltänyt kotiosoitteensa ilmoittamisen sivullisille, ei kotiosoitetta saa ilmaista muulle kuin viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tämän tiedon

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

saantiin lakiin perustuva oikeus. Terveysturvakeskus voi luovuttaa tietoja poikkeusoloihin varautumista varten varastusta terveydenhuollon ammattihenkilöstä sosiaali- ja terveysministeriölle.

Terveysturvakeskuksen on salassapitosäännösten estämättä luovutettava maksutta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja lääninhallitukselle sekä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaiselle terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien hoitamista varten.

Terveysturvakeskus voi luovuttaa laissa säädetyin rajoituksin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja viranomaiselle, terveydenhuollon toimintayksikölle, terveydenhuollon alalla toimivalle yhteisölle, apteekille, järjestölle ja oppilaitokselle terveydenhuoltoon liittyvää toimintaa varten.

Tietojen luovuttamisesta perittävistä maksuista säädetään erikseen.

25 §

Ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittäminen

Jos on perusteltua aihetta olettaa, että terveydenhuollon ammattihenkilö on sairauden, päihteen väärinkäytön, heikentyneen toimintakyvyn tai muun vastaavan syyn takia kykenemätön toimimaan ammatissaan, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi velvoittaa terveydenhuollon ammattihenkilön lääkärintarkastukseen tai sairaalatutkimuksiin (*ammattillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittäminen*).

Jos on perusteltua aihetta olettaa, että terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamistaidossa tai ammatitiedoissa on puutteita, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi velvoittaa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitaitojen tai -tietojen tutkimiseksi työkokeiluun, -työnäytteeseen tai kuulusteluun (*ammattitaidon selvittäminen*).

Terveysturvakeskus tai lääninhallitus voi tarvittaessa määrätä suoritettavaksi tarkastuksen terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanottotiloissa ammatihenkilön, hänen ammatitoimintansa, avustavan henkilökunnan, vastaanotto-, tutkimus- ja hoitotilojen, laitteiden sekä potilasasiakirjojen tutkimiseksi (*vastaanotto-*

minnan tarkastaminen). Terveysturvakeskus ja lääninhallitus voivat käyttää asiantuntijoita vastaanottotoiminnan tarkastuksessa. Asiantuntijalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanottotoiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä. Asiantuntijat ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassapidettävät tiedot.

Terveysturvakeskuksen ammattihenkilön vastaanottotoimintaa tarkastettaessa poliisi on velvollinen tarvittaessa antamaan virka-apua.

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei suostu ammatillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittämiseen, ammatitaidon selvittämiseen tai vastaanottotoiminnan tarkastamiseen, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi kieltää laillistettua ammatihenkilöä harjoittamasta ammatia tai peruuttaa luvan saaneen ammatihenkilön ammatinharjoittamisluvan taikka kieltää nimikesuojattua ammatihenkilöä käyttämästä asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä.

26 §

Virheellinen toiminta

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on

1) laiminlyönyt 15—21 §:ssä säädetyn velvollisuuden, tai lääkäri taikka hammaslääkäri laiminlyönyt 15—23 §:ssä säädetyn velvollisuuden,

2) suorittanut sellaisia tehtäviä, joihin hänen koulutustaan tai ammatitaitoaan on pidettävä riittämättöminä tai hänen toimintamahdollisuuksiaan rajoitettuina, tai

3) toiminut muutoin virheellisesti tai moitittavasti,

terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi

a) antaa hänelle tarkempia määräyksiä ja ohjeita ammatitoimintaa varten,

b) rajoittaa laillistetun ammatihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

c) poistaa laillistetun ammatihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

d) kieltää nimikesuojattua ammatihenkilöä käyttämästä asetuksessa säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä määräajaksi tai toistaiseksi taikka

e) peruuttaa luvan saaneen ammatihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

28 §

Kykenemättömyys toimia ammatissa

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on sairauden, päihteiden väärinkäytön, heikentyneen toimintakyvyn, muun vastaavan syyn tai näistä johtuvan ammattitaidottomuuden, tai muulla tavoin perustellusti todetun ammattitaidottomuuden vuoksi kykenemätön toimimaan terveydenhuollon ammattihenkilönä, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi

- 1) antaa hänelle tarkempia määräyksiä ja ohjeita ammattitoimintaa varten,
- 2) rajoittaa laillistetun ammattihenkilön

ammattinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

3) poistaa laillistetun ammattihenkilön ammattinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

4) kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä asetuksessa säädettyä terveydenhuollon ammattinimikettä määräajaksi tai toistaiseksi taikka

5) peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammattinharjoittamisoikeuden.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla laillistettu hammashuoltaja tai laillistettu optikko katsotaan tässä laissa tarkoitetuksi terveydenhuollon ammattihenkilöksi. Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilönä säädetään lain 8 §:ssä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Liite

2.5. Rinnakkaisteksti

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä kesäkuuta 1994 terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/94) 3 §,
muutetaan 4, 5, 7, 8, 20, 25, 26 ja 28 § sekä
lisätään lakiin uusi 24 a ja 24 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §
Terveystenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

3 §
(kumotaan)

Terveystenhuollon oikeusturvakeskus merkitsee terveydenhuollon ammattihenkilöt terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin siten kuin siitä terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetussa laissa (1074/92) ja asetuksessa (1121/92) säädetään.

4 §
Oikeus harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä

Terveystenhuollon oikeusturvakeskus myöntää oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia toisen johdon ja valvonnan alaisena laillistettuna ammattihenkilönä Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan peruskoulutuksen Suomessa, taikka Suomen tai jonkin muun Euroopan talousalueen valtion (ETA-valtio) kansalaiselle, joka on suorittanut terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymän vastaavan koulutuksen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Lisäksi vaaditaan, että asianomainen on osoittanut täyttävänsä asetuksella säädetty mahdolliset muut pätevyysvaatimukset.

4 §
Oikeus harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä

Terveystenhuollon oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia *asianomaista ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetussa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 24 §:ssä tarkoitetussa sosiaalihuollon toimintayksikössä* Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan peruskoulutuksen Suomessa, taikka Suomen tai jonkin muun Euroopan talousalueen valtion (ETA-valtio) kansalaiselle, joka on suorittanut ter-

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Oikeus harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä on 1 momentissa tarkoitettulla laillistettulla lääkärillä, joka on suorittanut lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen tai sitä vastaavan asetuksella säädetyn koulutuksen Suomessa taikka Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa vastaavan koulutuksen, jonka Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskus on hakemuksesta hyväksynyt.

Oikeus harjoittaa hammaslääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä on 1 momentissa tarkoitettulla laillistettulla hammaslääkärillä, joka on suorittanut Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskuksen hakemuksesta hyväksymän säädetyn käytännön palvelun.

5 §

Oikeus harjoittaa eräitä muita terveydenhuollon ammatteja laillistettuna ammattihenkilönä

Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa proviisorin, psykologin, puheterapeutin, ravitsemusterapeutin, farmaseutin, sairaanhoitajan, kättilön, terveydenhoitajan, fysioterapeutin, laboratoriohoitajan, röntgenhoitajan, hammashuoltajan, toimintaterapeutin, optikon ja hammasteknikon ammattia laillistettuna ammattihenkilönä Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa, taikka Suomen tai jonkin muun ETA-valtion kansalaiselle, joka on suorittanut terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymän vastaavan koulutuksen Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa. Lisäksi vaaditaan, että asianomainen on osoittanut täyttävänsä asetuksella säädetty mahdolliset muut pätevyysvaatimukset.

veydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymän vastaavan koulutuksen Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa. Lisäksi vaaditaan, että asianomainen on osoittanut täyttävänsä asetuksella säädetty mahdolliset muut pätevyysvaatimukset.

Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä 1 momentissa tarkoitettulle lääkärille, joka on suorittanut lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen tai sitä vastaavan asetuksella säädetyn koulutuksen Suomessa taikka Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa vastaavan koulutuksen, jonka terveydenhuollon oikeusturvakeskus on hakemuksesta hyväksynyt.

Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa itsenäisesti ammattia laillistettuna hammaslääkärinä 1 momentissa tarkoitettulle hammaslääkärille, joka on suorittanut asetuksella säädetyn käytännön palvelun.

Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin oikeuden Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asetuksen 8 §:ssä tarkoitetun tutkinnon Suomessa.

5 §

Oikeus harjoittaa eräitä muita terveydenhuollon ammatteja laillistettuna ammattihenkilönä

Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa proviisorin, psykologin, puheterapeutin, ravitsemusterapeutin, farmaseutin, sairaanhoitajan, kättilön, terveydenhoitajan, fysioterapeutin, laboratoriohoitajan, röntgenhoitajan, suuhygienistin, toimintaterapeutin, optometristin ja hammasteknikon ammattia laillistettuna ammattihenkilönä Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaiselle, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa, taikka Suomen tai jonkin muun ETA-valtion kansalaiselle, joka on suorittanut terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymän vastaavan koulutuksen Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa. Lisäksi vaaditaan, että asianomainen on osoittanut täyttävänsä asetuksella säädetty mahdolliset muut pätevyysvaatimukset.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

7 §

Ammattinimikkeen käyttöoikeus

Oikeus käyttää asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä on Suomen kansalaisella tai ulkomaalaisella, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan tai sitä vastaavan koulutuksen Suomessa, taikka Suomen tai jonkin muun ETA-valtion kansalaisella, joka on suorittanut Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa vastaavan koulutuksen, jonka terveydenhuollon oikeusturvakeskus on hakemuksesta hyväksynyt.

8 §

Muun pohjoismaan kansalaisen oikeus toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä

Muun Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilönä säädetään lisäksi erikseen.

20 §

Ilmoitusvelvollisuus

Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tehdä terveydenhuollon oikeusturvakeskuk-
selle ilmoitus ammatinharjoittamisesta itsenäisesti ennen sen aloittamista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

7 §

Ammattinimikkeen käyttöoikeus

Oikeus käyttää asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä on Suomen kansalaisella tai ulkomaalaisella, joka on suorittanut asianomaiseen ammattiin johtavan tai sitä vastaavan koulutuksen Suomessa tai jossakin muussa ETA-valtiossa, taikka Suomen tai jonkin muun ETA-valtion kansalaisella, joka on suorittanut Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa vastaavan koulutuksen, jonka terveydenhuollon oikeusturvakeskus on hakemuksesta hyväksynyt.

8 §

Pohjoismaan kansalaisen oikeus toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä

Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilönä on voimassa mitä Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyssä sopimuksessa määrätään.

20 §

Ilmoitusvelvollisuus

Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tehdä terveydenhuollon oikeusturvakeskuk-
selle ilmoitus päätoimisesta ammatinharjoittamisesta itsenäisesti ennen sen aloittamista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

24 a §

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin tietosisältö

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun valvontaa varten pidettävään terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkitään ammattihenkilöstä seuraavat tiedot:

1. nimi, henkilötunnus, osoite, toimiminen päätoimisesti itsenäisenä ammatinharjoittajana, ammatinharjoittamisoikeus ja sen mahdollinen rajoittaminen tai poistaminen, ammatinharjoittamislupa ja sen mahdollinen peruuttaminen tai oikeus käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä ja sen käytön mahdollinen kieltäminen sekä ammatinharjoittamisoikeuden, -luvan tai nimikesuojauksen perusteena ollut koulutus,

2. terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallituksen antama muu ratkaisu, jossa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnassa on todettu olevan virheellisyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta sekä valvontatehtävien edellyttämät tiedot ammattitoiminnassa saadusta varoituksesta, sakko- ja vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta erottamisesta, sekä

3. lääkäreistä ja hammaslääkäreistä lisäksi tiedot erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin oikeudesta ja siihen johtaneesta koulutuksesta.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot poistetaan rekisteristä 10 vuoden kuluessa siitä, kun terveydenhuollon oikeusturvakeskus on saanut tiedon terveydenhuollon ammattihenkilön kuolemasta. 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu rekisterimerkintä tulee poistaa, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, mikäli nimikirjalaissa (1010/1989) ei ole säädetty merkinnän poistamiselle pidempää aikaa. Rekisterimerkintä rangaistuksesta tulee poistaa myös, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään keskusrekisteriin merkitään tiedot terveydenhuollon ammattihenkilöstä valtakunnallisesti tapahtuvaa poikkeusoloihin varautumista varten ja ammattihenkilön työpaikasta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

24 b §

Tietojen luovuttaminen terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen on salassapitosäännösten estämättä luovutetta-

va maksutta 24 a §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja tuomioistuimelle ja muulle viranomaiselle ja yhteisölle, jolla on tiedon saantiin lakiin perustuva oikeus. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen on lisäksi luovutettava maksutta edellä tarkoitettuja tietoja yhteenveto- ja tilastotietoja sosiaali- ja terveysministeriölle poikkeusoloihin varautumista sekä terveydenhuollon työvoimatarpeen ennakointia varten. Sosiaali- ja terveysministeriö luovuttaa tarvittaessa keskusrekisteristä saatuja tietoja muille ministeriöille edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Terveystietojen luovuttaminen lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön henkilötunnuksesta voidaan ilman hänen kirjallista suostumusta luovuttaa tieto vain viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tämän tiedon saantiin lakiin perustuva oikeus. Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on kieltänyt kotiosoitteensa ilmoittamisen sivullisille, ei kotiosoitetta saa ilmaista muulle kuin viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tämän tiedon saantiin lakiin perustuva oikeus. Terveystietojen luovuttaminen oikeusturvakeskukseen voi luovuttaa tietoja poikkeusoloihin varautumista varten varustusta terveydenhuollon ammattihenkilöstä sosiaali- ja terveysministeriölle.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen on salassapitosäännösten estämättä luovutettava maksutta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja lääninhallitukselle sekä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaiselle terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattinharjoittamisoikeuden tai -luvan myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien hoitamista varten.

Terveystieteiden tutkimuskeskus voi luovuttaa laissa säädetyin rajoituksin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja viranomaiselle, terveydenhuollon toimintayksikölle, terveydenhuollon alalla toimivalle yhteisölle, apiteekille, järjestölle ja oppilaitokselle terveydenhuoltoon liittyvää toimintaa varten.

Tietojen luovuttamisesta perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittäminen

Jos on perusteltua aiheita olettaa, että terveydenhuollon ammattihenkilö on *sairauden, päihteiden väärinkäytön, heikentyneen toimintakyvyn tai muun vastaavan syyn takia ky-*

Ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittäminen

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Jos on perusteltua aihetta olettaa, että terveydenhuollon ammattihenkilö on käynyt kykenemättömäksi toimimaan ammatissaan, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi velvoittaa terveydenhuollon ammattihenkilön lääkärintarkastukseen tai sairaalatutkimuksiin, joissa voidaan ottaa tarpeelliset näytteet ja suorittaa muu tutkimus, joka voi tapahtua ilman sanottavaa haittaa (*työkyvyn selvittäminen*).

Jos on perusteltua aihetta olettaa, että terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitaidossa on puutteita, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi velvoittaa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitaidon tai muun pätevyyden toteamiseksi kuulusteluun taikka työkokeiluun tai -näytteeseen (*ammattitaidon selvittäminen*).

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus tai lääninhallitus voi tarvittaessa määrätä suoritettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanotto-, tutkimus- ja hoitotilojen sekä potilasasiakirjojen tarkastamisen (*vastaanotto toiminnan tarkastaminen*). Terveydenhuollon oikeusturvakeskus tai lääninhallitus voi käyttää asiantuntijoita vastaanotto toiminnan tarkastamisessa. Asiantuntijoilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanotto toiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä. Asiantuntijat ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassapiddettäviksi säädetyt tiedot.

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei suostu vastaanotto toiminnan tarkastamiseen, poliisin on annettava tarvittaessa virka-apua.

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei suostu työkyvyn selvittämiseen, ammattitaidon selvittämiseen tai vastaanotto toiminnan tarkastamiseen, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi kieltää laillistettua ammattihenkilöä harjoittamasta ammattia tai peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammatinharjoittamisluvan taikka kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä.

26 §

Virheellinen toiminta

kenemätön toimimaan ammatissaan, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi velvoittaa terveydenhuollon ammattihenkilön lääkärintarkastukseen tai sairaalatutkimuksiin (ammattillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittäminen).

Jos on perusteltua aihetta olettaa, että terveydenhuollon ammattihenkilön *ammattinharjoittamistaidossa tai ammattitiedoissa on puutteita*, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi velvoittaa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitaitojen tai -tietojen tutkimiseksi työkokeiluun, -työnäytteeseen tai kuulusteluun (*ammattitaidon selvittäminen*).

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus tai lääninhallitus voi tarvittaessa määrätä suoritettavaksi *tarkastuksen terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanottotiloissa ammattihenkilön, hänen ammattitoimintansa, avustavan henkilökunnan, vastaanotto-, tutkimus- ja hoitotilojen, laitteiden sekä potilasasiakirjojen tutkimiseksi (vastaanotto toiminnan tarkastaminen)*. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus ja lääninhallitus voivat käyttää asiantuntijoita vastaanotto toiminnan tarkastuksessa. Asiantuntijalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanotto toiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä. Asiantuntijat ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassapiddettävät tiedot.

Terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanotto toimintaa tarkastettaessa poliisi on velvollinen tarvittaessa antamaan virka-apua.

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei suostu *ammattillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvittämiseen*, ammattitaidon selvittämiseen tai vastaanotto toiminnan tarkastamiseen, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi kieltää laillistettua ammattihenkilöä harjoittamasta ammattia tai peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammatinharjoittamisluvan taikka kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä.

26 §

Virheellinen toiminta

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on

1) laiminlyönyt 15—21 §:ssä säädetyn velvollisuuden, tai lääkäri taikka hammaslääkäri laiminlyönyt 15—23 §:ssä säädetyn velvollisuuden,

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on
1) laiminlyönyt 15—21 §:ssä säädetyn velvollisuuden,

2) suorittanut sellaisia tehtäviä, joihin hänen koulutustaan ja ammattitaitoaan on pidettävä riittämättömänä tai hänen toimintamahdollisuuksiaan rajoitettuina, tai

3) toiminut muutoin virheellisesti tai moittitavasti, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi antaa hänelle tarkempia määräyksiä ja ohjeita ammattitoimintaa varten sekä rajoittaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta toistaiseksi tai poistaa sen toistaiseksi tai toistaiseksi peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammatinharjoittamisluvan taikka kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä toistaiseksi käyttämästä asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinimikettä.

28 §

Kykenemättömyys toimia ammatissa

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on iän, sairauden, päihteiden väärinkäytön tai muun syyn vuoksi käynyt kykenemättömäksi toimimaan ammatissaan, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi rajoittaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta toistaiseksi tai poistaa sen toistaiseksi tai toistaiseksi peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammatinharjoittamisluvan taikka kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä toistaiseksi käyttämästä asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinimikettä.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

2) suorittanut sellaisia tehtäviä, joihin hänen koulutustaan tai ammattitaitoaan on pidettävä riittämättömänä tai hänen toimintamahdollisuuksiaan rajoitettuina, tai

3) toiminut muutoin virheellisesti tai moittitavasti, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi

a) antaa hänelle tarkempia määräyksiä ja ohjeita ammattitoimintaa varten,

b) rajoittaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

c) poistaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

d) kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä asetuksessa säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinimikettä määräajaksi tai toistaiseksi taikka

e) peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden.

28 §

Kykenemättömyys toimia ammatissa

Jos terveydenhuollon ammattihenkilö on sairauden, päihteiden väärinkäytön, heikentyneen toimintakyvyn, muun vastaavan syyn tai näistä johtuvan ammattitaidottomuuden, tai muulla tavoin perustellusti todetun ammattitaidottomuuden vuoksi kykenemätön toimimaan terveydenhuollon ammattihenkilönä, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi

1) antaa hänelle tarkempia määräyksiä ja ohjeita ammattitoimintaa varten,

2) rajoittaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

3) poistaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi,

4) kieltää nimikesuojattua ammattihenkilöä käyttämästä asetuksessa säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinimikettä määräajaksi tai toistaiseksi taikka

5) peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2001.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa
olleiden säännösten nojalla laillistettu ham-

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

mashuoltaja tai laillistettu optikko katsotaan tässä laissa tarkoitetuksi terveydenhuollon ammattihenkilöksi. Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilönä säädetään lain 8 §:ssä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3. ASETUSEHDOTUKSET

3.1

Asetus

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministerin esittelystä
kumotaan 2 §:n 1 momentti ja 6 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1994 terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 1 §, 3 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 1 momentti asetuksessa 824/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva asetus

1 §

Nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeet

Terveystenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeitä ovat *apuhoitaja*, apuneuvoteknikko, *hammashoitaja*, *jalkojenhoitaja*, koulutettu hieroja, koulutettu kiropraktikko, koulutettu naprapaatti, koulutettu osteopaatti, *kuntohoitaja*, *lastenhoitaja*, lähihoitaja, *lääkintävahtimestari-sairaankuljettaja*, *mielenterveyshoitaja*, *mielisairaanhoitaja*, *perushoitaja*, psykoterapeutti, sairaalafyysikko, sairaalageneetikko, sairaalakehittäjä, sairaalamikrobiologi ja sairaalasolubiologi.

2 §

Eräiden nimikesuojattujen ammattihenkilöiden ammattiin johtava koulutus

Koulutetun hierojan ammattiin johtavalla

Ehdotus

1 §

Nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeet

Terveystenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeitä ovat apuneuvoteknikko, *jalkaterapeutti*, koulutettu hieroja, koulutettu kiropraktikko, koulutettu naprapaatti, koulutettu osteopaatti, lähihoitaja, psykoterapeutti, sairaalafyysikko, sairaalageneetikko, sairaalakemisti, sairaalamikrobiologi ja sairaalasolubiologi.

2 §

(kumotaan)

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

koulutuksella tarkoitetaan opetushallituksen toimialaan kuuluvassa oppilaitoksessa annettavaa hierojan koulutusta tai terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymää muuta vastaavaa koulutusta.

3 §

Opiskelijan toimiminen laillistetun ammattihenkilön tehtävässä

Lääketieteen opiskelija, joka on suorittanut lääketieteellisistä tutkinnoista annetussa asetuksessa (762/1975) tarkoitetut, vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot ja jolla suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset asianomaisen tehtävän hoitamiseen, voi tilapäisesti toimia lääkärin tehtävässä lääkärin ammatti itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 24 §:ssä tarkoitettussa sosiaalihuollon toimintayksikössä.

Ulkomailla lääketiedettä tai hammaslääketiedettä opiskelevalla henkilöllä on 1 tai 2 momentissa tarkoitettu oikeus, kun opiskelija on suorittanut asianomaisen lääkäri- tai hammaslääkärikoulutuksen vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot sekä Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen mahdollisesti määräämät opinnot tai harjoittelun.

3 §

Opiskelijan toimiminen laillistetun ammattihenkilön tehtävässä

Lääketieteen opiskelija, joka on suorittanut lääketieteellisistä tutkinnoista annetussa asetuksessa (762/1975) tarkoitetut, vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot ja jolla suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset asianomaisen tehtävän hoitamiseen, voi tilapäisesti toimia lääkärin tehtävässä lääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 24 §:ssä tarkoitettussa sosiaalihuollon toimintayksikössä *lukuun ottamatta yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettua terveydenhuollon palveluja tuottavaa yksikköä.*

Ulkomailla lääketiedettä tai hammaslääketiedettä opiskelevalla *Suomen tai jonkin muun Euroopan talousalueen valtion (ETA-valtio) kansalaisella* on 1 tai 2 momentissa tarkoitettu oikeus, kun opiskelija on suorittanut asianomaisen lääkäri- tai hammaslääkärikoulutuksen vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot sekä terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

mahdollisesti määräämät opinnot tai harjoittelun.

6 §

Laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelu

Erityisestä syystä voidaan 1 momentissa tarkoitettu palvelu terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen harkinnan mukaan korvata myös palvelulla, joka on suoritettu myös ennen perustutkintoa.

6 §

(kumotaan)

Tämä asetus tulee voimaan ... päivänä ... kuuta 2001.

*Tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olevien säännösten nojalla nimikesuojattu apuhoitaja, hammashoitaja, jalkojenhoitaja, kuntahoitaja, lastenhoitaja, lääkintävahtimestari-sairaankuljettaja, mielenterveys-
hoitaja, mielisairaanhoitaja ja perushoitaja katsotaan edelleen terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) ja asetuksen (564/1994) tarkoittamaksi terveydenhuollon ammattihenkilöksi. Pohjoismaan kansalaisen oikeudesta toimia Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilönä säädetään lain 8 §:ssä..*

PERUSTELUT

1 §. Pykälän mukaan nimikesuojattuihin ammatteihin kuuluu yhdeksän sellaista ammattia, joihin Suomessa ei enää kouluteta. Nämä ammatit ovat apuhoitaja, hammashoitaja, jalkojenhoitaja, kuntahoitaja, lastenhoitaja, lääkintävahtimestari-sairaankuljettaja,

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Voimassa oleva asetus Ehdotus

mielenterveyshoitaja, mielisairaanhoitaja ja perushoitaja. Koska edellä mainittuihin ammatteihin ei enää kouluteta, kyseiset ammattinimikkeet ehdotetaan poistettaviksi säännöksestä tarpeettomana. Sellaiset terveydenhuollon ammattihenkilöt, jotka toimivat edellä mainituissa nimikesuojatuissa ammateissa, ja joita koskevat ammattinimikkeet ehdotetaan siis poistettavaksi, saisivat kuitenkin edelleen toimia terveydenhuollon ammatissa ja käyttää asianomaista ammattinimikettä. Tästä ehdotetaan säädettäväksi erikseen asetuksen voimaantulo- ja siirtymäsäännöksessä. Uuden koulutusohjelman mukaisesti edellä mainittuihin ammatteihin valmistuvat henkilöt rekisteröitäisiin jatkossa lähihoitajiksi.

Kysymyksessä oleviin nimikesuojattuihin ammattihenkilöihin sovellettaisiin edelleen terveydenhuollon ammattihenkilöistä säädettyä lainsäädäntöä ja soveltuvien osin sopimusta eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista (SopS 2/1994). Sopimuksen mukaan Pohjoismaan kansalainen tulisi edelleen voida rekisteröidä esimerkiksi perushoitajana.

Uutena nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeenä ehdotetaan pykälään liittäväksi jalkaterapeutin ammattinimike.

2 §. Pykälän 1 momentin mukaan koulutetun hierojan ammattiin johtavalla koulutuksella tarkoitetaan opetushallituksen toimialaan kuuluvassa oppilaitoksessa annettavaa hierojan koulutusta tai terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymää muuta vastaavaa koulutusta.

Tällä hetkellä koulutetun hierojan ammattiin johtavan koulutuksen voi suorittaa vain ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) nojalla suorittamalla opetusministeriön 19.12.1994 antamalla päätöksellä vahvistaman hierojan ammattitutkinnon. Tämän vuoksi momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Tutkintouudistus ei vaikuta hierojan koulutuksen saaneen asemaan toimia koulutettuna hierojana.

3 §. Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan lääketieteen tai hammaslääketieteen opiskelija voi tilapäisesti toimia lääkärin tai hammaslääkärin tehtävässä lääkärin tai hammaslääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun laillistetun ammattihenkilön johdon ja valvonnan alaisena potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa terveydenhuollon toimintayksikössä tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 24 §:ssä tarkoitettussa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Lääketieteen tai hammaslääketieteen opiskelija voi siten toimia myös yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköissä. Käytännössä on kuitenkin havaittu ongelmalliseksi järjestää lääketieteelliseen tai hammaslääketieteelliseen ammattiin opiskeleville henkilöille yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköissä laadultaan riittävän korkeatasoinen ohjaus ja valvonta. Opiskelijan puutteellinen ohjaus ja valvonta saattaa aiheuttaa potilasturvallisuusriskin. Lääkärin tai hammaslääkärin tehtäviä hoitavien opiskelijoiden peruskoulutus on usein merkittävästi kesken. Myös opiskelijan mahdollisuus toimia yksityisessä terveydenhuollossa on käytännössä ollut epäselvä ja tulkinnanvarainen asia. Käytännön yhtenäistämiseksi ja potilasturvallisuuden vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

niin, että lääketieteen tai hammaslääketieteen opiskelijalla olisi oikeus toimia tilapäisesti lääkärin tai hammaslääkärin tehtävässä vain julkisen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköissä.

Pykälän 3 momentin mukaan ulkomailla lääketiedettä tai hammaslääketiedettä opiskelevalla henkilöllä on 1 tai 2 momentissa tarkoitettu oikeus, kun opiskelija on suorittanut asianomaisen lääkäri- tai hammaslääkärikoulutuksen vähintään neljään ensimmäiseen opintovuoteen kuuluvat opinnot sekä terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen mahdollisesti määräämät opinnot tai harjoittelun. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ulkomailla lääketiedettä tai hammaslääketiedettä opiskelevan Suomen tai jonkin muun Euroopan talousalueen valtion (ETA-valtio) kansalaisen oikeudesta toimia 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa tehtävässä. Potilasturvallisuuden vuoksi lääketiedettä tai hammaslääketiedettä ulkomailla opiskelevalla ulkomaalaisella ei ehdotuksen mukaan olisi oikeutta toimia tilapäisesti lääkärin tai hammaslääkärin tehtävässä Suomessa.

6 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Säännöksen soveltaminen on aiheuttanut käytännössä sekaannusta ja hyödyttömäksi jääneitä toimenpiteitä.

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

3.2

Asetus

terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen 13, 13 a, 13 b ja 13 c §:ien kumoamisesta

Sosiaali- ja terveysministerin esittelystä
kumotaan 27 päivänä marraskuuta 1992 terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun asetuksen (1121/1992) 13, 13 a, 13 b ja 13 c §, sellaisina kuin ne ovat asetuksessa 950/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva asetus

Ehdotus

13 §

Terveysturvakeskuksesta (kumotaan) annetun lain (1074/92) 3 §:ssä säädettyyn terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin tulee tallettaa tiedot terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/94) tarkoitetuista ammattihenkilöistä. Näitä tietoja ovat terveydenhuollon ammattihenkilön nimi, henkilötunnus, hänen osoitetietonsa, tiedot hänen ammatillisesta koulutuksesta, työpaikastaan ja työpaikan osoitteesta, toimimisesta itsenäisenä ammatinharjoittajana ja ammatinharjoittamisoikeudestaan tai -luvastaan tai hänen oikeudestaan nimikesuojattuna ammattihenkilönä harjoittaa ammattia sekä hänen ammatinharjoittamisoikeutensa rajoittamisesta tai sen poistamisesta.

Terveysturvakeskus voi tallettaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin sille säädettyjen valvontatehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot terveydenhuollon ammattihenkilön ammatti-toiminnassa saamasta varoituksesta, sakko- tai vankeusrangaistuksesta, viraltapanosta tai virantoimituksesta erottamisesta sekä terveydenhuollon ammattihenkilölle terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen antamasta muusta ratkaisusta, jossa hänen ammattitoiminnas-

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

saan on todettu olevan virheellisyyttä, laiminlyöntejä tai moitittavuutta.

Edellä 2 momentissa säädetty rekisterimerkintä tulee poistaa keskusrekisteristä, kun päätöksen tai muun ratkaisun antamisesta on kulunut kymmenen vuotta, mikäli nimikirjallaissa (1010/89) ei ole säädetty merkinnän poistamiselle pidempää aikaa. Rekisterimerkintä rangaistuksesta tulee poistaa keskusrekisteristä myös, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu.

13 a §

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus huolehtii terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin teknisestä ylläpidosta, talletettujen tietojen massapäivityksestä, oppilaitosten lähettämien yhteishakemusten ja muutostietojen tallettamisesta, 13 c §:ssä säädetystä tietojen luovuttamisesta sekä tehtäviinsä liittyvien tilastojen ja ammattihuetteloiden laatimisesta keskusrekisteriin talletetuista tiedoista.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksella on oikeus maksutta käyttää keskusrekisteriin talletettuja 13 §:n 1 momentissa säädettyjä tietoja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain (1073/92) 2 ja 6 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamiseen.

(kumotaan)

13 a §

13 b §

Edellä 13 §:n 2 momentissa mainituista rekisterimerkinnöistä lääninhallituksella ja Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden viranomaisella on oikeus saada maksutta tietoja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaan ja ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan myöntämiseen liittyvien tehtävien hoitamista varten. Näitä keskusrekisteriin talletettuja tietoja terveydenhuollon oikeusturva-

(kumotaan)

13 b §

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Voimassa oleva asetus Ehdotus

keskus voi luovuttaa maksutta myös tuomioistuimelle ja muulle viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tiedonsaantiin laissa säädetty oikeus.

13 c §

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus voi terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin talletettujen 13 §:n 1 momentissa mainittujen tietojen perusteella laatia ja julkaista ammattiluetteloita ja tilastoja sekä antaa jäljempänä tässä pykälässä säädettyjä rekisteriotteita. Ammattiluetteloissa tai muissa julkaisuissa ei saa olla kotiosoitetietoja eikä henkilötunnuksia. Tutkimus- ja kehittämiskeskus voi antaa puhelimitse tietoja terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeudesta tai -luvasta, näiden rajoittamisesta tai poistamisesta sekä nimikesuojattuna ammattihenkilönä keskusrekisteriin rekisteröimisestä ja keskusrekisteristä poistamisesta.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus voi luovuttaa massaluovutuksena viranomaisille, terveydenhuollon toimintayksiköille, apteekkeille, terveydenhuollon ammattijärjestöille ja jäsenyhdistyksille, oppilaitoksille sekä terveydenhuollon alalla toimiville yrityksille ja yhteisöille terveydenhuollon toimintaan liittyvän tiedon jakamista varten 13 §:n 1 momentissa mainittuja keskusrekisteriin talletettuja tietoja.

Keskusrekisteriin talletettu terveydenhuollon ammattihenkilön henkilötunnus saadaan ilman asianomaisen kirjallista suostumusta ilmaista vain viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tämän tiedon saantiin lakiin perustuva oikeus. Kun terveydenhuollon ammattihenkilö on kieltänyt kotiosoitteensa ilmoittamisen sivullisille, ei kotiosoitetta saa ilmaista muulle kuin viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tämän tiedon saantiin lakiin perustuva

13 c §

(kumotaan)

Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Voimassa oleva asetus Ehdotus

oikeus.

*Asianomaiselle terveydenhuollon ammatti-
henkilölle, viranomaiselle ja työnantajalle
voidaan antaa pyynnöstä rekisteriotteita ter-
veydenhuollon ammattihenkilön ammatinhar-
joittamisoikeudesta, -luvasta tai hänen kes-
kusrekisteriin merkitsemisestä nimikesuojat-
tuna ammattihenkilönä.*

*Tämä asetus tulee voimaan päivänä
....kuuta 2001.*

4. EHDOTUKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

4.1. Sopimusasetuksen antaminen Ahvenanmaan osalta

Työryhmän toimeksiantoon kuului selvittää terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstön valvontaa ja yksityisen terveydenhuollon lupahallintoa koskevat toimivaltakysymykset Ahvenanmaan maakunnan osalta. Tältä osin työryhmän työn yhteydessä on valmisteltu Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:n mukaista sopimusasetusta, jonka nojalla siirrettäisiin Ahvenanmaan maakuntahallituksen hoidettavaksi Ahvenanmaalla sellaiset tehtävät, jotka Ahvenanmaan maakunnassa sovellettavaksi tulevan valtakunnan lainsäädännön mukaan on säädetty lääninhallitusten hoidettaviksi. Sopimusasetuksen jatkovalmistelu tapahtuu virkatyönä oikeusministeriössä.

4.2. Muutoksenhaku

Työryhmässä on keskusteltu terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen antamiin päätöksiin liittyvistä muutoksenhakukysymyksistä ottaen huomioon uuden hallintolainkäyttölain säännökset muutoksenhaun kaksiportaisuudesta. Työryhmä pitää muutoksenhakukysymystä tärkeänä asiana. Asiantuntijoita kuultuaan ja saamansa muun selvityksen sekä käydyn keskustelun perusteella työryhmä päätti siirtää muutoksenhakuasian sosiaali- ja terveysministeriössä tapahtuvaan jatkovalmisteluun yhdessä muiden hallinnonalalla vireillä olevien muutoksenhakuasioiden kanssa. Työryhmä on toimittanut käyttämänsä aineiston eteenpäin erillistä jatkovalmistelua varten.

4.3. Ammatinharjoittamisen, valvonnan ja koulutuksen yhteensovittamistarpeet

4.3.1. Yleistä

Terveydenhuollon ammattihenkilölakia on pidetty pääosin onnistuneena ja toimivana kokonaisuutena lainsäädännön yhtenäistämisen kannalta. Laki mahdollistaa myös tarpeellisen joustavuuden saamisen työvoiman käyttöön määrittelemällä ammattihenkilön pätevyyden heidän kulloisenkin koulutuksensa ja kokemuksensa kautta, mikä näyttäisi käyttökelpoiselta periaatteelta myös jatkossa. Terveydenhuollon ammattien sääntelyn tarkoituksena on ennen kaikkea potilasturvallisuuden ja terveystalvelujen laadun sekä terveydenhuoltojärjestelmän toimivuuden takaaminen. Tähän pyritään varmistamalla, että ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, muu riittävä ammatillinen pätevyys sekä ammattitoiminnan edellyttämät muut valmiudet. Tämä edellyttää myös toimivaa valvontajärjestelmää terveyden- ja sairaanhoidossa. Terveydenhuollon laadunvarmistus on osaltaan toteutunut pääosin yhdenmukaisen peruskoulutuksen, erikoiskoulutuksen sekä täydennys- ja jatkokoulutuksen sekä ammatinharjoittamisen valvonnan avulla. Valvontaa varten on terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri.

Terveydenhuollossa voimavaroja ja niiden käyttöä on tehostettu ja kohdennettu muuttuvien työelämän rakenteiden ja uusien käytäntöjen edellyttämällä tavalla. Hoidollisten ongelmien vaativuuden lisääntyminen, teknologian kehittyminen sekä kilpailun ja väestön tietoisuuden lisääntyminen asettavat uusia haasteita terveydenhuollon järjestelmälle, henkilöstölle, koulutukselle ja valvonnalle. Uudistuvat tutkimus- ja hoitokäytännöt ovat edellyttäneet terveys-

palvelujärjestelmän kehittämistä sekä edellyttävät myös tutkintojen sisällöllistä uudistamista ja uusia koulutusrakenneratkaisuja.

Opetusministeriössä on kehitetty yliopistokoulutuksen tutkintorakennetta ja tutkintosäädöksiä perus- ja erikoistumiskoulutuksen osalta. Vastaava kehitystyö on meneillään ammattikorkeakouluja koskien. Lisäksi ammattikorkeakouluissa on terveystieteiden koulutuksessa käynnistetty vaatimustasokuvausten laatiminen yhtenevän osaamisen turvaamiseksi. Vuodesta 2001 alkaen toisen asteen ammatillisen koulutuksen laajuus kaikissa terveystieteiden tehtäviin johtavissa koulutuksissa on kolme vuotta. Koulutusta säätelee opetushallituksen vahvistamat ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet, joiden valtakunnallisesti velvoittavat tavoitteet luovat yhtenäisen perustan ammatilliselle osaamiselle.

Terveystieteidenhuollon asianmukaiset ja laadukkaat palvelut turvataan osaltaan terveystieteidenhuollon henkilöstön korkeatasoisella ja sisällöltään riittävän yhtenäisellä koulutuksella. Koulutussisältöjen tarkoitus on vastata terveystieteidenhuoltojärjestelmässä ammatinharjoittamisen vaatimuksiin ja terveystietopalvelujärjestelmän tarpeisiin. Ammatinharjoittamisoikeuksien edellyttämät riittävät ammatilliset valmiudet on tärkeää varmistaa ja tätä toimintaa tehostaa sosiaali- ja terveystieteidenministeriön, terveystieteidenhuollon oikeusturvakeskuksen, opetushallinnon sekä terveystieteidenhuollon ammattiin johtavaa koulutusta antavien tiedekuntien, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten yhteistyönä. Osaamistarpeet tulee selvittää myös yhteistyössä työelämän kanssa.

Pääosin lainsäädännön myönteisistä kokemuksista huolimatta on uusien ammattien, osaamistarpeiden ja koulutusohjelmien osalta tullut esille sellaisia näkökohtia, mitkä edellyttävät asiakokonaisuuden laajempaa tarkastelua. Tämän työryhmän tehtävänä on ollut tehdä ensisijassa kiireelliset muutosehdotukset ammattihenkilöitä koskevaan lainsäädäntöön. Laajempaa terveystieteidenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön arviointia ja uudistamista varten on tarpeen hankkia nykyistä enemmän tietoa sen soveltamiseen liittyvistä käytännön tilanteista. Näyttäisi tarkoituksenmukaiselta saada jatkossa aikaan ratkaisu nykyistä laaja-alaisempien terveystieteidenhuollon ammattinimikkeiden käytöstä, mikä osaltaan toisi joustavuutta sekä terveystieteidenhuollon palvelujärjestelmään että lisäisi mahdollisuuksia koulutusjärjestelmässä. Erityisen tarpeellista olisi selkeyttää sellaisten terveystieteidenhuollon ammattihenkilöiden rekisteröinnin edellytyksenä olevia koulutuskriteereitä, joiden koulutus on vakiintumatonta ja määrittelemätöntä.

Työryhmämuistiossa on ehdotettu terveystieteidenhuollon ammattihenkilöitä koskevassa lainsäädännössä muutettaviksi joitakin ammattinimikkeitä. Bioanalyyttikko -nimikkeen ja ensihoidon mukaan lukien sairaankuljetus osalta on tullut esille vartenotettavia näkökohtia, joiden vuoksi työryhmä ei ole tässä yhteydessä päätenyt muutosehdotusten tekemiseen tältä osin. Optometristin/optikon tehtävät määritellään terveystieteidenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa. Työryhmä on katsonut, että terveystieteidenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain EY-säännöksiä tulisi selkeyttää ja muotoilla sanontatavaltaan nykyistä johdonmukaisemmin ja joustavammin. Lääkäreiden oikeus toimia itsenäisesti yleislääkäreinä erikoistumisen perusteella tulisi selvittää.

Työryhmän kanta:

Terveystieteidenhuollon ammattihenkilöitä koskeva lainsäädäntö ja siihen liittyvä terveystieteidenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri ovat ammattihenkilöiden valvontaa varten. Terveystieteidenhuollon alue on laaja ja potilasturvallisuuden kannalta tärkeä kokonaisuus ja näyttäisi välttämättömältä tarkastella ammattihenkilölainsäädäntöä sekä sen sisältämää nimikkeistöä ja sen tarvetta ja laajuutta sekä koulutuksen sisältöä ja koulutusrakennea nykyistä laajemmasta

terveydenhuollon valvonta-, laadunvarmistus-, toimivuus ja vaikuttavuusnäkökulmasta. Tässä tarkastelussa tulee arvioitavaksi myös koulutuksen eri tasot.

4.3.2. Psykoterapiakoulutus

Psykoterapeutin koulutuksesta on säädetty usean tasoisena, osin yksityiskohtaisesti osin yleisesti, nykyisessä asetuksessa terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Asetuksen 2 §:n 2 momentin mukaan psykoterapeutin ammattiin johtavalla koulutuksella tarkoitetaan terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymää:

- 1) vaativan erityistason psykoterapiakoulutusta;
- 2) vähintään kolmivuotista yhtenäistä erityistason psykoterapiakoulutusta, joka sisältää vähintään 200 tuntia teoreettista koulutusta ja riittävästi työnohjausta sekä omakohtaista psykoterapiaa; tai
- 3) muuta vastaavaa koulutusta.

Eri viranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota edellä mainitun säännöksen tarkistamistarpeeseen. Terveysturvakeskus on sosiaali- ja terveysministeriölle 24.3.1999 tekemässään esityksessä terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan asetuksen muuttamisesta katsonut, ettei asetuksen 2 §:ssä olisi tarkoituksenmukaista säätää psykoterapeuttikoulutuksen eri tasoista, koska kaikki mainitut koulutukset johtavat samaan asetuksessa säädettyyn psykoterapeutin ammattiin. Näin ollen koulutuksen tasoilla ei ole merkitystä psykoterapeutin nimikkeen käyttöoikeuteen, jota säännöstö psykoterapeutin osalta koskee. Teoreettisen koulutuksen vähimmäismäärän, 200 tuntia, säätäminen asetuksessa on tarpeetonta, koska koulutusvaatimukset ovat vakiintumassa ja toisaalta vastaavia tuntimääriä ei ole säädetty muidenkaan asetuksessa käsiteltyjen ammattihenkilöiden koulutuksesta. Kun kyseessä on lähinnä terveydenhuollon ammattihenkilöille tai muille riittävän soveltuvan peruskoulutuksen omaaville tarkoitettu jatkokoulutus, ei tälläkään perusteella ole tarkoituksenmukaista säätää asetuksella liian yksityiskohtaisesti koulutusvaatimuksista. Voimassa olevan asetuksen 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyä koulutusvaatimusta, omakohtaista psykoterapiaa, oikeusturvakeskus ehdottaa täsmennettäväksi siten, että kysymyksessä olevan terapian tulee liittyä siihen psykoterapiamuotoon, jonka koulutuksesta on kyse.

Terveysturvakeskus on ehdottanut säädettäväksi psykoterapiakoulutuksesta siten, että psykoterapeutin ammattiin johtavalla koulutuksella tarkoitetaan terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymää vähintään kolmivuotista yhtenäistä psykoterapiakoulutusta, joka sisältää teoreettista koulutusta, työnohjausta sekä kyseiseen psykoterapiamuotoon liittyvää omakohtaista psykoterapiaa.

Työryhmän työn pohjaksi sihteeristö on laatinut seuraavan pykäläluonnoksen: ”Psykoterapeutin ammattiin johtavalla koulutuksella tarkoitetaan terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen hyväksymää vähintään kolmivuotista yhtenäistä erityistason psykoterapiakoulutusta, joka sisältää teoreettista koulutusta, työnohjausta ja potilaiden hoitoa psykoterapialla”. Omakohtainen psykoterapiaa koskeva koulutusvaatimus on ehdotettu poistettavaksi sillä perusteella, että terapian tulisi olla koulutukseen liittyvää. Lisäksi kaikissa psykoterapioissa omakohtainen terapia ei ole välttämätön ja niissä, joihin se keskeisenä osana kuuluu, se on koulutusohjelmassa. Pykälään on ehdotettu otettavaksi maininta, että koulutettava on hoitanut potilaita psykoterapialla.

Samanaikaisesti on ollut vireillä opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijaryhmän asettaminen määrittelemään psykoterapiakoulutuksen kriteereitä ja kehittämään

koulutuksen toteuttamisen edellytyksiä. Koska psykoterapeuttien terveydenhuollon ammattihenkilöksi hyväksyminen on vaikea tehtävä yhtenäisen koulutuksen ollessa kehitysvaiheessa, on pidetty tarpeellisena asiantuntijaryhmän asettamista arvioimaan hyväksymiskriteereitä ja tekemään ehdotus psykoterapiakoulutuksen järjestämisestä.

Työryhmän kanta:

Työryhmän näkemyksen mukaan kyseistä säännöstä tulisi tarkistaa mahdollisimman pian. Pikaisella aikataululla tulisi asettaa asiantuntijaryhmä määrittelemään psykoterapiakoulutuksen kriteereitä ja järjestämistä sekä toimimaan terveydenhuollon oikeusturvakeskusta avustavana asiantuntijaelimenä. Myös psykoterapiapalvelujen vaikuttavuutta tulee tarkastella.

4.4. Ammattihenkilöstön ammattitaitokysymykset

Terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat heitä koskevan lain mukaan velvollisia ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoaan. Työnantajien tulee luoda edellytykset ammattihenkilön osallistumiselle tarvitsemaansa täydennyskoulutukseen. Lain nykyinen säännös ei ole riittävässä määrin edistänyt täydennyskoulutuksen toteutumista.

Ruotsalainen ammattitoimintaa terveyden- ja sairaanhoidon alueella koskeva laki ei sisällä erityisiä täydennyskoulutusta koskevia määräyksiä. Norjassa sosiaali- ja terveysministeriö voi määräyksellään asettaa yksittäisille terveydenhuollon ammattiryhmille lisävaatimuksia laillistuksen saamisen edellytykseksi. Tällaiset vaatimukset voivat koskea myös niitä, joilla jo on laillistus määräyksen tullessa voimaan. Tällä tavoin voidaan esimerkiksi velvoittaa jokin ammattiryhmä suorittamaan tietyn ajan sisällä jokin lisäkoulutus uhalla, että laillistus muuten voidaan peruuttaa. Täydennyskoulutusvelvoitteen laiminlyönnille on täten asetettu erittäin jyrkkä sanktio. Työnantajan velvollisuuksista täydennyskoulutuksen mahdollistamiseksi ei kuitenkaan säädetä samassa yhteydessä mitään eikä tällaista täydennyskoulutusta koskevaa määräystä voida kohdistaa yksittäiseen terveydenhuollon ammatinharjoittajaan. Tanskassa laillistetuilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä ei ole muodollista täydennyskoulutusvelvollisuutta eikä heidän ammattitaitoaan arvioida systemaattisesti. Tosiasiallisesti heillä kuitenkin on velvollisuus ammattitaitonsa ylläpitämiseen, sillä ajanmukaisen ammattitaitovaatimuksen laiminlyöminen voi johtaa moitteeseen silloin, kun siihen vedotaan potilasvalituslautakunnassa sen käsitellessä ammatinharjoittajaa koskevaa valitusta. Islannin lääkärilaki sisältää yleisluontoisen velvollisuuden ammatillisten tietojen ja taitojen ylläpitämisestä. Velvollisuuden laiminlyönti voi ilmeisesti aiheuttaa myös laillistuksen peruuttamisen. Potilasturvallisuuden takaamiseen liittyvä nimenomainen täydennyskoulutusvelvollisuutta säätelevä pykälä sisältyy Suomen ammattihenkilölain ohella ainoastaan Norjan tulevaan ammattihenkilölakiin. Siinä missä suomalainen normi sääntelee yksityisen ammattihenkilön velvollisuutta täydennyskoulutuksen hankkimiseen, lähtee Norjan säännös taas mahdollisuudesta asettaa kokonaisuille ammattihenkilöryhmille velvollisuus täydennyskoulutuksen suorittamiseen laillistuksen saamisen tai säilymisen edellytyksenä.

Ammattihenkilöiden riittävästä täydennyskoulutuksesta huolehtiminen on jäänyt osittain hoitamatta viime vuosikymmenellä laman aikana tapahtuneen voimavarojen supistamistarpeen myötä, vaikka sen merkitys ammattitaidon ylläpitämisen ja työmotivaation kannalta on tärkeää. Yksi keino tilanteen korjaamiseksi saattaisi olla esimerkiksi tähän tarkoitukseen valtion budjetissa varattava erityismääräraha. Eräissä yhteyksissä on esitetty, että potilasturvallisuuden kannalta keskeisimmissä ammateissa toimivien ammattihenkilöiden tulisi ammatinharjoittamisoikeutensa säilyttääkseen pystyä määrätyn väliajoin osoittamaan, että heidän ammat-

titaitonsa vastaa kulloisiakin hyvän ammattitaidon vaatimuksia. On tärkeää varmistaa täydenniskoulutuksen laatu ja asianmukaisuus ja sen vuoksi olisi tärkeää myös kehittää järjestelmä ammattihenkilön ammattitaidon selvittämiseksi.

Valtioneuvoston hyväksymässä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa vuosille 2000 - 2003 henkilöstön osaaminen ja tämän osaamisen parantaminen on nostettu keskeiseen asemaan. Täydenniskoulutusta tullaan tavoite- ja toimintaohjelman mukaan lisäämään sekä yksilökohtaisena että koko työyhteisöä koskevana.

Täydenniskoulutusta tulisi koordinoita alueellisesti. Kuntien tulee panostaa jatkossa enemmän täydenniskoulutuksen toteuttamiseen edellä mainitun tavoite- ja toimintaohjelman mukaisesti. Työnantajan tehtävä on arvioida täydenniskoulutuksen tarve ja laajuus työpaikalla. Tätä varten työnantajat tarvitsevat tietoa täydenniskoulutuksen tarpeesta. Toimipaikkakoulutuksen ja työnohjauksen järjestämistä koskevaa mallia on selvitetty ja kehitetty muun muassa Tampereen yliopistossa ja kokeiltu Tampereen yliopistollisessa keskussairaalassa.

Erilliskysymyksenä tulisi selvittää, kenen toimesta ja kustannuksella voidaan järjestää terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettu ammattitaidon selvittäminen.

4.5. Arvonlisäverojärjestelmään liittyvät kysymykset

Arvonlisäverolain (1501/1993) 34 §:n mukaan kyseistä veroa ei suoriteta terveyden- ja sairaanhoitopalvelun myynnistä. Veroa ei myöskään suoriteta, kun hoitotoimen harjoittaja luovuttaa hoidon yhteydessä hoitoon tavanomaisesti liittyviä palveluja ja tavaroita.

Lain 35 §:n mukaan terveyden- ja sairaanhoidolla tarkoitetaan ihmisen terveydentilan sekä toiminta- ja työkyvyn määrittämiseksi taikka terveyden sekä toiminta- ja työkyvyn palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, jos kysymyksessä on:

- 1) valtion tai kunnan ylläpitämässä terveydenhuollon toimintayksikössä annettava hoito taikka yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettu hoito;
- 2) sellaisen terveydenhuollon ammattihenkilön antama hoito, joka harjoittaa toimintaansa lakiin perustuvan oikeuden nojalla tai joka on rekisteröity.

Lisäksi arvonlisäverosta vapaita ovat eräät lain 36 §:ssä luetellut terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvät palvelut ja tavarat.

Terveyden- ja sairaanhoidon jättäminen yleisen kulutusverotuksen ulkopuolelle on arvonlisäverolain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen mukaan perusteltua, koska kysymys on pääosin julkisin varoin rahoitetusta toiminnasta. Lähtökohtana verovapaan terveyden- ja sairaanhoidon laajuuden määrittelyssä tulee olla se, että verovapaus mahdollisimman pitkälti noudattaa yleispoliittisia tavoitteita siitä, minkä tyyppisen hoidon tulee kuulua yhteiskunnan tuen piiriin. Yksityinen toiminta rajataan tästä syystä verotuksen ulkopuolelle siten, että verosta vapautetaan ainoastaan yhteiskunnan valvonnan piiriin kuuluva hoitotoiminta (HE 88/1993). Terveydenhuollon ammateissa toimivien osalta tämä vaatimus yhteiskunnan valvonnan piiriin kuulumisesta täyttyy silloin, kun henkilö kuuluu terveydenhuollon ammatinharjoittajista annetun lain mukaisiin laillistettuihin, luvan saaneisiin tai nimikesuojattuihin terveydenhuollon ammattihenkilöihin.

Suomessa yksityinen terveydenhuollon toiminta on vapautettu arvonlisäverosta ainoastaan, jos hoidon antaja kuuluu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain piiriin. Terveydenhuollon ammatinharjoittamislaki on kuitenkin säädetty nimenomaan potilasturvallisuuden ja korkeatasoisten terveydenhuollon palvelujen takaamiseksi eikä sitä tulisi soveltaa keneenkään pelkästään siihen liittyvän verotuksellisen aspektin vuoksi. Jotta terveydenhuollon oikeusturvakeskusta voitaisiin säästää ylimääräiseltä verovelvollisten rekisteröimisen aiheuttamalta työltä ja arvonlisäverotus saada tasapuolisemmaksi eri terveydenhuollon ammatinharjoittajaryhmiä kohtaan, tulisi harkita sitä, voitaisiinko arvonlisäverotuksen piiriin kuuluminen ratkaista ainakin joltain osin muuta kautta kuin ammatinharjoittamislain avulla. Toisaalta arvonlisäverosta vapautumisen sitominen ammattihenkilölakiin on ymmärrettävää, sillä verovapaus on haluttu antaa ainoastaan yhteiskunnan valvonnan piirissä olevalle terveydenhuollon toiminnalle. Ongelmallisia rajanvetotilanteita on kuitenkin tullut myös silloin, kun terveydenhuollon ammattihenkilölain piiriin kuuluva yksityinen ammatinharjoittaja on suorittanut esimerkiksi vaihtoehtolääketieteen piiriin kuuluvia toimenpiteitä.

Myös Ruotsissa terveyden- ja sairaanhoito on lähtökohtaisesti vapautettu arvonlisäverosta. Verovapauden saamisen edellytyksenä yksityisessä sairaanhoidossa on se, että hoitoa annetaan joko suljetussa laitoksessa tai että sen antajalla on laillistus ammattinsa harjoittamiseen. Laillistettavista ammattihenkilöistä apteekkarit ja farmaseutit eivät kuitenkaan kuulu verovapauden piiriin sitä osin, kun on kyse heidän apteekeista myymistään lääkkeistä ja muista tavaroista. Laillistettavien ammattihenkilöiden osalta Ruotsin käytäntö vastaa suomalaista, mutta on huomattava, että laillistettavia ammattiryhmiä on Ruotsissa vähemmän kuin Suomessa. Lisäksi verovapaus ei koske nimikesuojattuja ammatinharjoittajia. Tanskassa yksityisessä terveydenhuollossa toimivat laillistetut terveydenhuollon ammattihenkilöt on kokonaan vapautettu 25 %:n arvonlisäverosta. Muut yksityisessä terveydenhuollossa toimivat voivat anoa veroministeriöltä joko osittaista taikka täydellistä vapautusta arvonlisäverosta. Tällaisia verovapauksia on myönnetty myös virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolisen koulutuksen saaneille terveydenhuollon ammatinharjoittajille.

Työryhmän kanta:

Työryhmä ehdottaa sen selvittämistä, voitaisiinko arvonlisäverotuksen piiriin kuuluminen ratkaista muuta kautta kuin ammatinharjoittamislain avulla.